

MESTOILLA

Mun Stadi

Stadi on mun hima. Se on mun stadi, on aina ollu. Vaik mä menisin minne, se kulkee aina mun messissä. Jossain tuol syvällä mun sisällä sille on aina ihan oma mesta.

Mun Stadi on snygi. Se on kesiksellä parhaimmillaan, siit ei pääse mihinkään. Funtsataan vaik tortsaa, kauppatortsaa tai Hagista, ku on mun tortsa. Kojut stonda toistensa vieres ja samat tyypit blisaa aamust toiseen safkaa, blumstereit tai muuta kamaa. Moni kerkee tulla vuosien varrel tutuks niin, et ennenku kauppaan ruveetaan käymään, tarttee bytskaa kuulumiset. Lokit flygaa taivaalla ja koittaa nappaa jäden handust. Botskit lahtee rantsusta, ja vaik menis vaan Korkikseen tai Suokkiin, tietää et merta pitkin pääsee vaik tän boltsin toiselle puolelle.

Mun Stadi on jengi stadin kartsoilla. laitapuolen dallaajat, ku dyykkaa skruudist tortsan roskiksest, ku toriaika on ohi. Fiini rouva, ku nousee kolmosen sporaan Tölikan kulmilt ja skujaa Stokkalle slumppaan päivän safkat. Snadit, ku menee leikkipuistoon braijaan kavereitten kans ja skruudaan soppaa oma lautanen ja lusikka repussa. Jädekiskat, ku ilmestyy puistojen ja tortsien reunoille heti, ku suulis rupee keväällä lämmittää. Porukka, ku tsittaa terassilla ja divaa tuopin ja jatkaa matkaa. Mutsit, ku skuffaa rattais pentujaan. Jono Korkiksen lautalle, ku föraa porukkaa fiiraan päivää ja tsiigaan eläintarhan ihmeitä. Lihaksikkaat kundit ja gimmat snadeis bikineis Uimastadikan nurtsilla ja monil kielil bamlaavat turistit Suurtsyrkan eessä ottamas fotoja, risteilybotski satamassa ja kirjavat fillarit, joit saa londaa. Mun Stadi on monikulttuurinen ja suvaitseva stadi.

Mun Stadi on sen parhaat mestat. Suokin rantsut, vallit ja byg-gat. Seuriksen polut ja sinne bygatut pihapiirit. Simmismestoist ykkönen on kuiteski aina Mustis, mis pentuna simmattiin ja otet-tiin suulista. Sillon mä hirvasin hyppää hyppytornin kolmannest kerroksesta enkä skagannu yhtään. Ne mestat tulee aina mieleen, ku dallaan saaren läpi snadien kans Korkikseen. Tölikanlahden rantsussa ois vildest tsiigattavaa, mut mun rantsu on Eltsun rantsu. Siel äijät keväisin hinkkaa botskeja, et ne päsee kesiksel merel-le ja muijat tuo niille borkat ja smörgarit. Jengi tsittaa suulikes Tokoin rantsun nurtsilla ja skruudaa eväitä ja ehkä divaa snadit siivut vinkkuu.

Rantsujen mestoist ykkösi on mattolaiturit. Japsituristi tsittaa risteilybotskissa ja ihmettelee eksoottist näkyy. Brygga täynnä mui-jii, ku hinkkaa mattoja putsiks. Koht niit laitureita ei enää oo, ym-päristöongelma kuulemma. Mut kai sitä vodaa sottaa joku muuki ku mäntysuopa. Jotenki mattolaituri kuuluu mun Stadiin – aikaset aamut, ku mutsin kans pyykkikoril draisattiin Sörkan rantsuun mattoja niin paljon, ku kyntättiin ronttaa ja sit, ku mä olin saanu fillarin, förattiin taakka tarakalla. Borstat suihki ja mäntysuopa döfas. Sit skruudattiin smörgarit ja divattiin borkat. Venattiin, et matot tuli sen verta kuiviks, et jaksettiin ronttaa ne himaan ja pyyk-kipalkkarille kuivuun.

Mun Stadi on slangii. Taksari, ku bamlaa vanhaa tuttuu slangii, nuoriso, ku stikkaa niitten omaa slangii. Mun Stadis ei oo oikeeta tai väärää slangii, on vaan rento fiilis ja kaikki bonjaa mist kaiffarit ja gimmat kaveeraa.

Mun Stadi on talvinen stadi. Ku snöge peittää kartsat, mie-leen tulee Hämärin talari, ku puulapparil duunas jalkakäytävät

kondikseen ennenku jengi kerkes punkast nousta. Talvel on aikaa funtsailla, mitä Stadi tarjoo. Voi tsittaa levaris tai mennä vaik Atskiin tsiigaan mitä siel on tarjolla. Voi slumppaa liparin johonki monist teattereist ja vetää ykköset niskaan. Tai sit vaan tsittaa iltaa ja skulaa vaik tsettii kavereitten kans, skrudaa jotain gutaa ja divaa glasarin vinkkuu. Voi lysnaa hyvää musaa ja tsiigaa, ku kynttilät flekkaa ja dallaa vaik joulun aikaan Aleksille tsiigaan Stockan fönarii.

Kaikist ekaks mun Stadi on silti aina Sörkka ja Kaltsi, Karhupudeka ja sen höörnät, Kaltsin biblu, mist mä pentuna londasin knigut, Kaltsin tsyrkka ja muistot sielt, Porthanin mäki, minne dallattiin Hykkylään, Brahis ja russarit, Kurvin kulmat ja lopuks Hämärin ja Pääskylänkartsan kulma ja vanha hima. Se bygga on saanu uudet maalit ja on taas tosi stailin näkönen. Aina tarttee ohi mennessä tsiigaa onks meil valot.

Mitä gamlemmaks tulee, sitä selkeemmin omat juuret on mielessä. Mä uskon, et vaik mä budjaisin vielki kauempana, ku itäises lähiös, mä oon sisältä aina se sama friidu, ku ylppärikeväänä joutu flyttaan Sörkan sillan kupeest vekka.

Rundi himan kulmilla

Mä funtsailin yks päivä, ku oli kliffa keli, et lähen dallaan ja tsiigaileen kaikkii niit gamloi mestoi, ku ennen kuulu mun elinpiiriin. Samalla vois hiffaa, kuin kaikki on puoles vuossadas muuttunu. Mist se oliskaan ollu parempi alkaa, ku vanhan himan höörnilt, Hämäri kolmeseiskast.

Himabyggaa sanottiin Paganuksen taloks, kaikki sen nimen

tsennas ja gamla polvi tsennaa vieläki. Arkkitehti Ragnar Wessman oli piirtäny rinnakkaiset byggit, Hämäri kolmevitosen ja kolmeiseiskan. Viime vuosina ne on pantu niin timmiin kondikseen, ettei niit meinaa entisiks tsennaa.

Byggit oli just fyllannu kymmenen vuotta, ku mutsi, faija ja mä flytattiin sinne pari vuotta ennen, ku se buli kahakka alko ton itänaapurin kans. Talos oli snadei käämpii, meillä kuiteski yli nelkyt neliöö. Kai siks, ku oli tilaa, meil bunkkaski aina landeserkkui ja muit tuttui kunnes ne hittas jonkun oman luukun. Joskus jengii goisi kammarin lattial niin vildest, ettei tienny minne ois klabbinsa stikannu, ku aamusin kömpi alkoovist omast punkasta.

Talon kivijalas oli monenlaist lafkaa ja naapuribyggit lisää. Oli sekruu, kangaskauppaa, Neoviuksen lankabuiduu, kelloseppää, papruhandelii ja tottakai pari kapakkaa, mist äijät sai pilsuu pahimpiin kankkusiin. Meiän raban vieres oli kuppila Alba. Sen tsögen dörtsist tultiin meiän pitskulle ja rafla käytti pitskun roskista. Vieläki mieleen tulee pulskat rotat, ku iltahämäris tsuppi roskiksen luona.

Kartsan toisel puolella oli Kaupunkilähetyksen tsyrkka ja kertsitilat. Sinne oli iisi mennä pyhikseen ja tyttökertsiiin. Puisen rukoushuoneen slobo pommitti mäsäks heti krigun alkajaisiks. Vanhan puubyggit tontille byggitatiin matala talo, mis oli kauppahalli. Nyt samal mestal on asuintalo, osa Kinaporin korttelii ja Stadi Mission tiloja.

Stondasin siin kulmalla aikani ja funtsailin kaikkee, ku oli tullu duunailtuu niitten, melkeen kahenkymmenen vuoden aikana, ku kulmilla pyörin. Mieleen tuli oman talon porukat, meiän kolmen friidun lössi, ku deelas ainaki melkeen kaikki salaisuudet, kundien

jengit, ku kokoontu kartsan höörnäs, ekat kundikaverit ja monet jutut, joist ei aina mutseille hiiskuttu.

Ettei ois menny ihan nostalgian puolelle, päätin singraa snadisti kauemmaks. Stannasin Martsun kaltsien juurelle, siihen mestaan, mis ennen oli lehtikiska. Kaltsin juurel on KatriValan gravis ja Katri Valan puistoks Marjatan kaltsei nykysin kutsutaanki. Siel oli ennen yhet makeimmist leikkimestoist. Siel braijattiin piilost, maata, kymment stidii laudalla, hypittiin snaraa ja parpii. Kulmien snygein bygga oli Sörkan apteekki. Sielt tsöpattiin salmiakkii, ku oli paprupussis ja parafiinii purkan korvikkeeks. Apteekin tokas kerrokkes budjas apteekkarin perhe ja kolmannes aluelekuri Bondestam, ku kävi mulleikki pistämäs bulil piikil penisiliinii, ku olin klesa. Mä en tajuu, miks seki komee jugendbygga tartti panna matalaks 1960-luvun alussa. Tilalle nous karmeen näkönen Kansa-yhtiön kivitalo. Eikä kehumist oo siinäkään byggas, ku samoihin aikoihin nous gamlan klapilafkan puisen haussin paikalle vastapäiseen kartsanhöörnaan. Hetkeks jäin viel Martsun juurelle funtsaan Kuvapirtin levarii ja Laitisen kenkälafkaa, mist mutsi tsöpas mulle pula-ajan vedupläägät ja heti krigun jälkeen tosi snygit kankaiset, beessit tsengat.

Mut sit tartti jatkaa matkaa. Mähän olin päättäny dallaa muualleikki ku ihan vaan himan kulmille. Stannasin seuraavaks Käenkujan höörnaan. Väinö Vähäkallion piirtämä komee bygga, mitä mä vieläki sanon OTK:n taloks, on onneks tallella. Jo pentuna mä tykkäsin, et se oli tosi makee, ku sen yks kulma oli pyöree. Sen alakerras oli pukimolafka, mist käytiin kerran tsöbaamas mutsille ulsteri. Dallasin yli kartsan ja kletrasin ylös Torkkelinmäelle mun gamlan skoilien pitskulle. Hykkylä oli vanha viipurilainen

yhteislyseo, ku oli hyyrannu tilat kundilyseo Tossulta. Nyt talos on kuvataidelukio.

Sit lähin meneen ylempää Pengerkartsaa kohti Karhupudekaa, ku on nykysin tosi snygis kuosis. Pudekan kummit, ku on tommosii gamlempii muijii, rupes hoitaan mestoi kondikseen. Ne istutti blumstereit, hoiti niit ja kasteli. Stadi hommas työkalut ja leikkas nurtsin. Skoudet oli messis aina, ku niil vaan oli aikaa. Ja kas, spurgut ja kriminaalit flyttas blumsterien tielt Kaltsin tsyrkan pitskulle. Nyt jengi voi fiiraa ruokista pudekan penkeil, skulaa petankkii ja ulkoiluttaa skidei.

Puiston toisel puolel on Kaltsin biblu, mist mä skoileaikaan ronttasin himaan kniigoi niin paljo, ku kerralla sai londa. Biblun takana on Kaltsin yhteisskoile, ku sanottiin Sörkan yliopistoks. Sen pulsis tsittaa nykysin ilmaisutaidon lukiolaiset. Kaltsin yhteisskoile muuten alotti aikanaan mun himan naapuris, Pääskylänkartsa kolmoses. Siin puubyggas oli mun aikana Kristika.

Lenkki oli viel kesken ja lähin dallaan kohti Brahista. Brakulla tuli skrinnattuu talvisin niin omin päin ku skoilen jumppatunneil. Skrinnaaminen alko nurmareil, ku oli ekaks liian pitkät, mut aika pian saman verran liian lyhkäset. aika pian mulle käytetyt hokkari ja ku mä olin neljätoista, sain kaunarit. Ne palveli mua seuraavat viiskytä vuotta. Nyyii en tsöpannu.

Russarit oli kova juttu, ja vieläki minnaan pukukopin hämärän, ku öögat jäi hetkeks kentsulle, ja kuuman mehun, ku voi slumpkaa, jos sattu oleen fyrkkaa – yleensä ei ollu. Jääkentsun reunoil sattu monta jännää juttuu ainaki sillon, ku oltiin jo snadisti vanhempii. Yhel kundil oli kerran messis värssyjä, ku se väitti Eino Leinon skrivaamiks. Niitten nimi oli Kalle Kulkevainen ja niit sai pluggaa,

ku makso muistaakseni fimtsikan.

Viel oli monta mestaa tsiigaamatta. Teki mieli mennä Vasikselle. Sitä pitkin dallattiin Tuovin kans skoileen. Mut ei oikeen hotsittanu, ku Vasis on muuttunu. Vanhat buidut on vekka ja tilalle on tullu ihan toisenlaiset lafkat. Jatkoin rundii pitkin Hesarii. Ekaks stannasin Flemarin kulmalle. Puukiska stajjaa vanhas mestassa. Ei oo vaan enää auki. Sielt mä tsöpasin krigun jälkeen ekat jädet. Ne oli tosi vänkii. Kerran ku imas, tuli mehut suuhun ja jätskistidiin jäi pelkkä jää. Vähän matkaa viel ni olin Tenkan kohalla. Tenho oli legendaarinen rafla. Se oli suosittu joromesta, mis oli aina elävää musaa. Se oli monen kantamesta, ja jengi kyseli perään, jos jotain tyyppiä ei ollu näkyny muutamaan päivään. Mutsiki kävi Tenkas muijakavereitten kans välil sunnuntaina päiväjortsuis. Ei se brenkkuu divannu, mut joraa se tykkäs. Vieres oli levvari, jonka nimi oli kans Tenho. Siel tuli käytyy monta kertaa ja viereises brenkkuuhandelis jengi kävi tsöpaamas divattavaa, jos sattu oleen fyrkkää ja brenkkukortti kondikses. Alpo Ruuth sano Hesarii Sörkan Bulevardiks ja snygin näköst sen varrel on vieläki. Vaasan pudekaa jengi sanoo kuulemma Piritoriks, ku metroassan nurkil pyörii kirjavaa jengii. Fiinimpään kuosiin sitä ollaan kuulemma pistämäs. Tortsan reunal oli ennen Vaasan halli, mist välkällä tsupattiin tsöpaamas possut tai pusut. Hallin yläkerras oli Vaasanrinteen yhteiskoile, mis oli reksinä yks legenda, Onni Lehtokari. Se kävi opettamas Hykkylässä mulleikki ryssä. Gamlat haussit on väistyny Kinaporin korttelin tielt, Hämäri viiskasin jugendtalo ja kuudenkympin puubyggat.

Olin tullu takasin niille höörnille, mist rundin alotin. Stajjasin Kurvin kulmalle. Komee Hämeentähti valmistu saman vuonna

ku mä födasin. Sen kivijalas oli Eltsun lafkoi, liha- ja kalahandelit ja myöhemmin kukka- ja tsengabudjut. Eltsun bastuun mentiin Pengerkartsan puolelta. Porttarist mentiin sisään ja se bastu oli mun mielest fiinimpi ku hirsisauna Pääskylänrinteellä, mis me yleensä käytiin. Nää bastut on hävinny aikaa sitte, mut onneks on viel Kotiharju Harjutortsalla.

Tsiigailin Kurvin kulmalt suoraan eteenpäin ja hiffasin taas gamlan himan. Fönarit seittemännes kerroksessa tsiigaa Dallapen pudekaan päin. Lenkki oli tehty!

Taas gamloil mestoilla

Stondasin taas kerran vanhan himabyggan höörnas. Mikä mut aina sinne vetääki? Siirryin muutaman metrin verran Heruliin päin, en pitkälle, Sörkän sillalle vaan. Siin oli vänkä tsiigaila ympärilleen ja funtsailla gamloi juttuja – ja snadisti nykysiiki. Tää oli se mesta, mis hypittiin snaraa, ku mä olin snadi. Sillan alla oli stogerata ja ratapenkalla budjas ratavahti sen punases, snadis puubyggas. Jostain oon kuullu, et ratavahtii ois sanottu Akruksen erakoks, mut Ape Ruuth kaveeras aikanaan mulle, et Akruksen erakko oli vanha äijä, ku oli bygannu itelleen mökin Akrukselle. Se oli raittiusmies ja piti kaltseilla jöötä, ja teurastamo oli antanu sille palkinnoks vartijan kotsan. Me kakarat skagattiin sitä, ku se oli tiukka jätkä. Tiukka oli ratavaksiki. Joskus talvella hypittiin Pääskylänkartsalta aidan yli ratapenkalle lumikinokseen. Vaksi oli jeevelinä ja me karkuun. Myöhemmin snajattiin, et se vaan vahti, ettei jäädä stogen alle.

Akrus eli oikeesti Agroksenmäki ja vankilan kaltsit oli varsinki

kundien braijausmestoi, mut oli meil friiduillaki siel omat jutut. Sörkan vankila oli niin lähellä, et ku nous aika ylös ratapenkalle, voi hiffaa sellien kalterit. Vilkas mielikuvitus byggas monenmonta stoorii vaarallisist murhamiehistä ja syyttömästi tuomituist vangeista.

Tsiigailin viel Kaasulaitoksen suuntaan. Muistin kuin ekaluokkalaisena menin fajjaa vastaan alas Pääskylänkartsaa, ku se pääs kaasiksest neljän aikaan duunista. Me oltiin sillon koko kevät fajjan kans kaksistaan. Mutsi oli tosi klesa. Se oli saanu keuhkiksen ja oli puol vuotta Laaksos tubilassa. Kalasatama näytti tosi komeelt täältäpäin. Bulit byggat nous kohti taivasta, ja nostokurjet kohos kohti himmelii. Eipä ollu enää mestaa, mist narraa skitareita. Täs kohtaa tuli mieleen Alpon kaveeraama stoori, ku ne oli kundien kans irrottanu Kuliksen sillan vierest mattobryggan ja lähteny skiglaileen airoina vaan muutamat tsebat. Pian oli niin syvää, et tsebat ei enää ottanu botneen ja brygga meni omii menojaan. Tuli ilta ja kundit rantautu buline lauttoineen Hagiksen rantsuun, mist jeparit hoiti ne himaan. Oli ollu mutsit snadisti huolissaan.

Ratapenkat, Akruksen ja vankilan kaltsit ja Kaasiksen rantsut on jo hissaa. Kaltsien mestoil budjaa nyysis kerrostalois monet sadat tyypit ihan mun vanhan leikkiskoilen vieres. Pääskylän tarha oli venäläisen vanhainkodin byggas.

Hissaa on kans gamla ratapitsku, jonka mestoille päätin seuraavaks siirtyy. Siis Hämärin yli ja alas Aleksis Kiven kartsaa. Ratapitskun, gamlan braijausmestan paikall on Dallapen pudeka, ja siinä mis ennen oli stogerata, skujaa nyt bilikat. Ratapitsku oli oiva braijausmesta. Tavara-asemalle stoget kulki harvakseltaan ja niitten vaunuist voi fiksu hittaa aina jotain. Muistan et kaivettiin

suuhun vehnänjyvii, ku oli jääny vaunun lattialle. Niitä ku tarpeeks pureskeli, jäi suuhun snadisti purkan tapast. Ei tarttenu kempparist slumppaa parafiiniankkoi eikä grevaa jalkakäytävält tuoretta pikee. Muutaman kerran tuli kyl tippaki öögaan, ku funtsattiin niit fajoi, ku oli lähteny sielt Ässä-rykmentin messis rindikselle ja tullu samaan mestaan takas kalsoina lodjus. Vainajat oli ekaks siirretty ruumariin ja sielt förattu Malmin gravikselle. Mut ku me braijattiin ratapitskulla, krigu oli ohi ja ruumaris toisenlaiset vainajat. Fikkarit lyysas pimeetä iltaa, ku smyygailtiin ruumarin höörnii ja lysnailtiin haamujen kuiskailuu ja koitettiin tsiigailla fönareist sisään. Malmin rata sluutas viiskytluvun puolvälis ja bygga jäi tyhjilleen, oli varastona ja kulkureitten kämppänä. Nää kääns talon seinän tekstin *Statutum est hominibus mori* itelleen sopivaks: *Viimenen pyssäkki on Päättäri*. Albert Nybergin piirtämä komee bygga on ollu jo kymmenii vuosii Harjun nuorisotalo, mis on ollu menenlaist puuhaa jangstereille.

Päätin jatkaa matkaa. Dallasin gamlan Pamauksen nurkalle, ku nykysin on Populus, ja lähin nouseen ylös kohti Vasiksen ja Kusiksen höörnaa. Vasista pitkin mä kuljin skoileen Aleksis Kiven kansikseen. Joskus harvoin mentiin Hesarin kautta, mut yleensä aina Vasista pitkin. Niinku sillon, ku oltiin neljännellä ja mun fajia oli just delannu. Muistan vieläki sen porttarin, ku me mentiin Tuovin kans spiidaan, ku kotona en halunnu. Mutsille ois tullu paha mieli. Vasis oli noihin aikoihin elävä kartsa ja sen varret oli oli täynnä lafkoja. Ssnadeis kämpis oli pentuja vilt ja kansiksen luokat täynnä. Vasiksen maine oli kuiteski arveluttava. Kauemmaks ei tarttenu dallaa, jos halus hittaa lestinheittäjän ja tsöbaa itelleen pimeen flindan. Taksarit tsennas Vasiksen ja osas kuskaa kundin

sinne, jos yöllä oli sattunu brenkku loppuun tai viinakortti oli pantu kuivuun. Vasiksen maine tuntuu elävän vieläki, vaik gamlat buidut on kadonnu ja yrittäjät vaihtunu toisenlaisiin.

Flemarin, Vasiksen, Porviksen ja Aleksis Kivenkartsojen rajaamas korttelis on mun mielest yhet kulmien karmeimmat kerrosbyg-gat. Viiskytluvun loppuun asti niitten mestoil oli Sadikat, Sadan markan villat. Me funtsattiin aina, et mistä ne oli oikeen nimensä saanu. Ei sitä tienny ne luokkakaveritkaa, ku budjas niis taloissa. Myöhemmin, ku ei oltu enää kansikes, yks opparin luokkafrendi kerto, et sen serkun perhe oli budjannu Sadikois. Krigun aikana pommi oli tuhonnu koko byggan ja serkun mutsi oli delannu. Sa-dikoitten nimiki selvis aikanaan. Sadal huggel sai lunastaa tsögen, kamarin, klitsun ja vintin kokosen kämpän itelleen.

Karhupudekan kulmat oli jo nähty. Hyppäsin ysin sporaan ja skujasin Hagiksen tortsalle. Lemnasin skurun kuiteski tokan linjan kulmassa ja jäin tsiigaan Sodan ajan nainen-pystii, ku kaltsilaiset sanoo, et kaikki rumat pystit tulee niitten kulmille. Ruma tai ei, mut ihan oikeen, et kriguajan muijiaki on muistettu. Ku äijät oli rindiksel, muijat hoiti melkeen puolen miljoonan miehen duunit ja viel omansa siihen päällle. Ne tarttu joka hommaan, semmosiinki, mis ei ennen muijii ollu nähty. Se pysti stondaa oikeestaan aika vinkees mestassa. Takana on nyt Virastotalo, ku ei sekään oo mi-tenkään nätti. Aikanaan niil mestoil oli kaltsit, ku sanottiin Hump-pukallioks. Siel skidit braijas sulas sovussa "irtolaisten" kans. On kerrottu, et se oli alemman luokan akkojen pokausmesta. Jengi sano niit muijii Linjojen mäkipeuroiks.

Parisataa metrii ja olin Hagiksen tortsalla. Se ja Hagiksen halli on onnneks viel paikallaan, mut muuten Hagiksen rantsun seutu on

kuudenkymmenen vuoden takasest ajasta muuttunu ihan toiseks. Merihaka, Opetushallitus, Ympyrätalo, Metallitalo, hotelli Hilton, Hagiksen brygga. Onneksi viel on jotain tuttuaki, on Arenan talo, Longis, Pohjoisrantsun maisema ja Siltasaarenkartsan päässä kohoo korkeelle komeena tuttu Kaltsin tsyrkka.

Kauppatorntsa on komee, mun Hagis on mun tortsa. Sinne dallattii faijan kans slumppaan mun eka vappupallo. Sielt haettiin mutsin kans botlarit ja strömarit. Siel mä vieläki divaan borkat, ku liikun niil höörnii. Hagiksen hallist saa boltsin parhaat fisut ja vihannekset ja tokast kerroksest voi hittaa vaik mikä kivaa ja tarpeellist. Hagiksen Eltsuu mä kaipaam. Se oli semmonen tavaratalo, ku oli ihmisen kokonen ja funtsattu niin, et kaikki kama oli iisi hittaa. Tai ehkä se vaan johtu siit, et siel tuli käytyy aika usein.

Jos Sodan ajan naisen pysti on ruma, ni ei oo hääppönen Maailman rauhakaan, ku stonndaa Hagiksen ratsussa. Se pysti on keränny vuosien varrella mielipiteit puolesta ja vastaan. Yks lempinimi on kuulemma katiskavarkaat. Maailman rauhan kopioit on kuulemma itänaapurin stadeis vaik kuin monta, mut Hagiksen pysti on aino, ku on gamlan Neukkulan ulkopuolella.

Ku mä aikani stonndasin suunnilleen niil mestoilla, minne Ruuth kavereineen mattobryggalla hamnas, rupesin funtsiin himaan lähtöö. Hagiksen metroassa oliki sopivasti tortsan reunalla. Jätin muistelut sikseen, menin metroon ja lähin itään, sinne mist suulis nousee.

Kaltsin tsyrkka

Kuolleeks kiittäminen on mun mielest tosikaunis ilmaus. Semmo-
sen takii tsitattiin mutsin kans marraskuussa 1947 Paavalin tsyr-
kas. Faija oli delannu skönellä. Yleensä me muuten käytiin Kaltsin
tsyrkas, mut me oltiin jotenki jääty Paavalin seurakuntaan, ku me
oli budjattu faijan mutsin ja systerin nurkis mun pari ekaa vuotta
Hauhongartsalla.

Ku mä olin kaks, me flytattiin Hämärille. Jeesus-jutut ja tyttö-
kertsin mä hittasin Kaupunkilähetyksest, toiselt puolelt kartsaa.
Melkeen kaikki meiän talon pennut kävi pyhistä. Se on kai oi-
keen tutkittu juttu, etValkan, Kaltsin ja Sörkän kakrut oli kaikkein
ahkerimpii pyhiksen kävijöit. Ollenkaa vähättelemättä yläkerran
faijaa buli syy siihen oli mutsien ja faijojen. Himat oli snadei eikä
yksityisyydest ollu tietookaa. Pyhäaamuna mutsi ja faija sai olla
kahestaan, ku skidit oli pyhikses turvallisest mestas ja taatusti tun-
nin verran vekka klabbest.

Vaik Kaltsi ei siis ollu mun oma seurakunta, se on ollu mun juh-
latsyrkka – aina. Se on osa mun lapsuutta ja sen maisemii. Se on
eläny mun messis riparit ja jiftikset, kastanu ja stikannu gravarii.
Siel mä oon lysnannu pääsiäisen ja joulun stoorit ja shungannu
virret.

Mä muistan ne jouluaamat, ku mä olin snadi ja mutsin kans
dallattii joulutsyrkkaan Sörkän sillan kupeest, meiän himasta. Snö-
ge naris klabbien alla, oli ihan pimeetä, kartsoil ei ollu just ketää
muuta ja väsytti. Tsyrrkaan tartti sillon mun mielest herää hirveen
aikasin. Ku tultiin lähemmäks, kuulu kuin klokut skulas ja valot
lyysas kauaks. Taisin mä penkis snadisti torkahtaakki, ku siihen

aikaan kirkonmenot kesti mun mielest paljo kauemmin ku nyky-
sin. Monet tykkäs mennä tsyrkkaan pitkäperjantaina, mut mutsin
mielest se oli liian surullist. Se sano aina, et tsyrkka on ilonen juttu
eikä meiän tartte mennä sinne spiidaan. Siks me mentiin aina vast
pääsiäisaamuna.

Mä kävin Aleksis Kiven kansista ja ekoi muistoi Kaltsin tsyrkast
on kansiksen kevät- ja joulukirkot. Kansiksen tsyrkast mä muistan
Ensio Kuulan ekan kerran. Se bamlas saarnastuolis ja hela jengi
tsittas ihan hiljaa. Sil oli jotenki semmonen taito, et ku se avas
suunsa, sitä vaan lysnas. Mä luulen, et mä rupesin tykkään Kuulast
jo sillon. Se liittyy nimittäin myöhemmin moniin mun vaiheisiin.
Se on jääny mieleen pappina, mill oli buli sydän ja semmoset jutut,
ku jokainen voi bonjaa. Pari snadii stoorii mun elämäst valaskoot
asiaa.

Oli kevättalvi viiskaheksan. Morsian oli snadisti päälle kaksnyt
eikä sulhanen just vanhempi. Sulho oli ruodiksen aikaan käyny
riparin kahestaan Kuulan kans ja kastettu ja nyt nyt oltiin menos
jiftikseen. Kuulan häämarssi soi Kaltsin tsyrkan holveis ja toinen
Kuula venttas alttaril näit melkeen kakaroita. Joku snadi rupes
huutaan kesken toimituksen. Ku sen mutsi rupes draisaan huuta-
vaa kakruu penkist vekka, pappi totes vaan lungisti kesken vihki-
misen, et ei kantsi olla snärkkäri. Lasten äänet kuuluu tsyrkkaan.
Ja sit se jatko sitä vihkimistä ihan ku mitään ei ois tapahtunu.

Oli snadimman friidun ristiäiset. Geimeihin oli kutsuttu koko
lähisuku. Messis oli mummut ja kummit. Juhlakalun nuori mutsi
oli pannu parastaan. Oli leiponu bulkkii ja kinuskikakkuu, kuukan-
nu borkat ja duunannu kaikki sil stailil, ku kuuskytluvun alus oli
tapana. Friidu sai nimen ja ruvettiin skruudaan. Joku siin sit rupes

tsiigaan ympärilleen, et mikä täs borkas on vikana, ku se maistuu ihan kummalt. Suolaa hienosokruastias! Jengi tsiigas pappii, ku vaan griinaili. Se oli kuulemma matkan varrel oppinu, et kantsii ottaa palasokruu. Mut ei ne kommellukset siihen loppunu. Kinus-kikakun päällys oli niin kovaa, et siit ei meinannu saada millään biittii leikattuu. Se vaan painu lyttyyn hela kakku. Bulil leipäveitsel homman lopulta hoiti pappi.

Viimesimmäks Kuulan palvelukseks jäi, ku jokusen vuoden pääst oli taas ristiäiset, nyt juniorin. Budjattiin itäses lähiös ja seurakunnast oli sanottu, et ortodoksi ei kelpaa luterilaisen pennun kummiks. Skulattiin Kuulalle, ku sano ykskantaan, et samoi kristittyi kaikki ja tuli kastaan

Kaltsin tsyrkka on mun rippikirikko. Mä kävin opparin Hykkyläs Torkkelinmäel ja meil oli skoilen oma ripari. Konfirmaatio oli toukokuun lauantaina ja ehtoollinen seuraavana päivänä jumalanpalveluksen jälkeen. Rippijuhlat oli buli festi ja on sitä vieläki. Tultiin ihan virallisesti aikuisiks, tai ainaki luultiin, et tultiin. Mutsi oli duunannu mulle valkosest taftist snygin klensan ja oli tsöbattu valkoset korkotsengat. Permiksen olin ottanu ja paplarit knubbis kärsiny yön. Koko edellisen kesiksen olin ollu duunis, ja duunimesta venttas taas heti kesäkuun alussa. Kaikki ois ollu viimesen päälle kondikses, ellei ois ruvennu mättään vodaa. Mulle ja mun kaverille, Ullalle, oli tilattu fotoaika Tenhovaaralt Fredalt asti. Ei siihen aikaan mitään fiudei kellään ollu, tai oli kellään, muttei meillä. Ennenku päästiin Fredalle, mun letti oli ihan märkä ja sen kyl näkee niist fotoistaki. Klensaki oli kastunu, mut sitä ei hiffaa. Myöhemmin mutsi värjäs mekon siniseks. Kangas meni ihan lötöks, mut silti sil mentiin viel monet jorot.

Varmaan rakkain muisto Kaltsin tsyrkast on, ku esikoinen meni jiftikseen. Pappi oli friidun oma rippipappi itäsest lähiöstä. Oli tosi snygi elokuun päivä. Tsittasin etupenkis, ku urut rupes skulaan. Vävypoika venas alttaril, ku friidu ilmesty dörtsille fajiansa käsi-koukus. Ei kai ollu kumma, et mun hanat aukes. Tartti snadisti spiidaa. Mun pentu, menossa jiftikseen!

Yhtenä vuonna, ku Aleksis Kiven päivänä taas järkättiin *Sana kartsalta*, mun Stadin kundi- kaveri, Siljamäen Esa, pyys mua sinne kaveeraan jotain. Se kysy, et oonks mä ikinä bamlannu tsyrkas mitään. Vastasin, et en kai muuta, ku sanonu "Tahdon". Mun armas aviomies sit kyl valisti, et aikanaan meit haastatteli Kondekan gamlas tsyrkas sillonon kirkkoherra Armas Viita. Kai meiän suurperhe anto jotenki inspiksen kirkkoherralle siihen haastatteluun. Sen jutun mä olin kokonaan unohtanu. Kai mä tykkäsin, et sitä ei lasketa, ku Kondekas ei viel sillon ollu kunnon tsyrkkaa. Niin mä sit lokakuussa 2005 kaveerasin tsykkakansalle kaikkee, ku minnasin Kaltsin tsyrkast. Sana kartsalt jatkuu Slangitsyrkkana, ja oon viel pari kertaa saanu olla äänes minäki. Mut messis tarttee aina olla lysnaamas ja ihmettelemäs, ku tsyrkka on niin täys, et porukka tuskin sisään sopii.

Mä en oo budjannu gamloil himan kulmil yli kuuteenkymmenen vuoteen, mut Kaltsin tsyrkas oon käny välillä lysnaamas gu-taa musaa. Oon tsitannu takarivis ja muistellu menneitä. Tuntuu ku tulis himaansa, ku tulee kulmille. Ja ku dallaa Kaltsin katuja, on iisi hiffaa, et Pitkänsillan pohjoispuolel budjaa edelleen ihan oma jengi, semmonen, ku ei mun mielest voi treffaa Stadin muil kulmilla.

Ku mä tsiigaan Pitkält sillalta kohti pohjosta, mä nään kuin

graniittinen pyhäkkö stonda jylhänä kaltsin päällä, ja mä funtsailen mielessäni, et se oli just äsken, ku mä jouluaamuna nousin mutsin kans ylös sen rappusii.

Uuteen himaan

Mun pennut sanoo aina, et mä tuun ihan hölmön näköseks, ku mä nousen Sörkän metroaseman rullaportait ylös. Sörkkä ja Kaltsi on mulle hima, vaik mä oon budjannu muualla jo yli kuuskyt vuotta. Ku mä dallaan Vasista tai Hesarii, mä oon taas se snadi friidu, ku kulki Aleksis Kiven kansikseen. Ja Torkkelinmäellä on mun vanha oppari, mist tsupattiin Vaasan halliin tsöbaan possuja tai Vaasikselle Ehoon muruja.

Vuodet kultaa muistot, enkä mä tiedä oisinko viel yhtä onnellinen noil kulmilla, ku olin sillon ennen. Mut on kliffa juttu, et ku dallaa vanhoil mestoilla, mieleen palautuu vaan parhaat muistot – toisenlaisiiki ehkä ois.

Sörkän friidu läks himasta just, ku oli päässy stuiduks. Hima-bygga blisattiin osakkeiks eikä mutsil ollu fyrkkaa sitä slumppaa. Flytattiin Rööperiin, snadiin luukkuun. Tuli duunit, universtaas, opekorkee, jiftis ja pennut. Flytattiin mestast toiseen sen mukaan, ku maikan duunii oli tarjolla. Koko aika budjasin kuiteski sen veran lähellä, et gamlat himakulmat oli iisi tsekkaa.

Tuli vakiduuni Myllikän sillosest kansiksest ja itäsest Stadist hitattiin hima. Koko aika oli tehny mieli omaa himabyggaa. Ku aikamme tsökattiin, osu rintamamiestalo Mellunkylässä kohdalle. Siel me budjattiin melkeen kolkytä vuotta ja isäntä pani sitä

kondikseen aina sen mukaan, ku kullonki oli tarvis. Siin pennut kasvo aikuisiks, singras himast veks omilleen ja pian me äijän kans hiffattiin, et ollaan kaksistaan. Koko bygga rupes tuntuun liian bu-lilt ja epämukavaltaki. Aina tartti kletraa, ku jotain puuttu. Makkari oli yläkerrassa, bastu ja suihku klitsus.

Ruvettiin funtsaan, et mukavamminki vois vanhuutensa fiiraa. Ku juniori oli halukas flyttaan perheensä kans gamlaan himaansa eikä meiän muillakaan pennuilla ollu mitään sitä vastaan, ruvettiin funtsaan, et miks me ei bygattais itellemme tohon pitskulle "vanhainkotia". Alettiin suunnitella nyyaa bygga. Ravattiin messuilla, rontattiin himaan esitteit ja plugattiin niit iltakaudet. Snadi bygga yhteen tasoon, iisi kulkee, me funtsittiin. Funtsittiin vikaan. Asian-tuntijat kerto, et vaan dorka hassaa kallist tonttimaata. Talo kantsii bygga kahteen kerrokseen ja lisäksi viel klitsu. Kappas vaan, oltais taas kolmen kerroksen väkee!

Lopulta homma rupes hoituun melkeen itekseen. Arkkitehti piirs meiän mielest hyvän pytingin, tuttavien kautta hitattiin tim-puri. Ku duunien piti starttaa, tarttettiin viel timpurin hanslankari. Seki löyty. Isäntä rupes siihen duuniin ite.

Mä rupesin seuraan hommaa hiukka sivusta käsin. Ku kaivurin kauha kuopas ekan kerran pitskult maata, mä rupesin pitään päi-väkirjaa meiän bulist projektista. Bonjasin heti, et musta ei raksalla oo ku haittaa. Pysyn siis sielt vekka, mut kaiken muun asiaankuu-luvan duunaan niin hyvin ku ikinä pystyn. Niinpä mä pakkasin sen yli kolkyt vuotta budjatun himan kamat. Osa tuli messiin Konde-kan väliaikaseen luukkuun, loput pinottiin vanhan himan olkkarin nurkkaan. Joskus tuntu silt, et mä näin untaki banaanilodjuista.

Raksan juoksevien asioitten hoitamiseen meni mun aika. Tartti

tsiigaa, et hanslankaril oli sopivat kuteet, et se sai ruokiksel ja illalla kunnan safkaa ja et messis oli eväät, jos se sattu tartteen. Asioilla tsuppaamistaki riitti. Tartti olla valmiina ku partsikakundi, jos kännykkä soi. Raksalt puuttu yhtä sun toista, ku mun piti kiireellä lähtee tsöpaan. Rautahandelit tuli tutuiks ja asunnon ja raksan väliset tienpenkat, ku dallasin joskus montaki kertaa päivässä tsökaan bilikaa ja taas föraan sen takas. Ku duunit eteni, mun yhä tärkeemmäks tehtäväks tuli olla lysnaavana korvana. Vaik hommat skulas lähes ongelmitta, aina oli kuiteski jotain snadii murhetta, ku oli hyvä dilkkaa.

Muutaman kuukauden päästä uus hima rupes oleen siin kondiksessa, et sinne voi flyttää sisään. Kovin se oli keskeneränen viel, ku timpuri sluutas. Se tykkäs, et kyl toi mies selvi lopusta itekki. Ja selvishän se, vaik monta kommellust sattu viel matkan varrella. Mä kirjasin kaikki uskollisesti muistiin. Päiväkirjaa skrivasin lähes aina slangilla, ku se jotenki sopi niitten mielialojen kuvaamiseen. Voitiin lopuks totee, et meiän vanhainkodin byggaamises ei tullu avioeroo, päinvastoin – bygattiin uus hima.

Möksä

Samlaan kamoja kondikseen. Ronttaan vodakanisterit fiuden viereen pitskulle ja safkat kassiin ja puhtaat pyykkit toiseen. Mies kokoo jotain työkaluja ja muuta äijien tarpeellist. Ollaan taas keran menossa möksälle. Jonna, meiän rakas sakemanni pyörii mun klabbeis innoissaan. Taaskaan en oo osannu pakkaa kamoja niin, ettei se ois hiffannu, minne matka. Jonnaa ei oo enää, mut joka

kerta, ku mä teen valmistelut möksäreduu varten, mä minnaan sen innon, millä se aina venas landelle lähtöö.

Bilika kaartaa motaritielt veks. Pian mutkan takaa ilmestyy eteen Loviisan tsyrkka. Ei skujata päin, vaik siltä ekoil kerroil tuntu. Kaarretaan tortsan laitaa alas Saaristotielle. Jo rupee tuntuun landefiilis, mieli rentoutuu. Snadisti ku viel venttaan, ollaan perillä.

Fiude stannaa liiterin viereen. En lyftaa viel kamoja vekka. Ekaks tarttee käppäillä se perinteinen lenkki, ku mul on tapana, et saan täydellisen möksäfiiliks. On kevät, peipot sjungaa kuorossa. Oikeella polun vieres on buli stenu. Se on sammaloitunu ja sen alla on ovela hole. Mä oon aina funtsinu, et meiän mökkitontut budjaa sen stenarin alla. Niil on siellä niitten ikioma himakolo ja ne pitää huolta, ettei mitään pahaa hendaa sillä aikaa, ku me ollaan Stadissa. Möksälle tullessa ja sielt lähtiessä mul on tapana moikkaa sitä tonttufolkkaa. Joskus nojaan stenuu vasten ja must tuntuu, et se jengi tsennaa mut.

Dallaan möksän päädyn ohi pitskun poikki laiturille. Tsittaan hetkeks penkille ja lysnaan lorkkien kirkunaa. Takalahdella joutsen jaagaa hanhee. Se on jeevelinä, taitaa olla rouva saares pesällä hau-tomas. Telkkii simmaa kauempana ja sorsapari melkeen laiturin vie-ressä. Tää on paras mesta möksällä. Metskun lintujen laulu sekottuu merilintujen ääniin. Jossain puksuttaa fiskari. Vaik meiän mesta on matalan lahden rantsussa, tunnen, et skönee pitkin voin mennä vaik kuin kauas – Ameriikkaan asti. Sköne on aina mua kiehtonu. Sitä tarttee samaan aikaan skagaa ja rakastaa. Se ei oo ikinä sama.

On aika purkaa kamat ja asettuu paikalleen. Hissunkissun dalsin takas fiudelle ja siirrän safkat skobeen ja vodat verannalle. Tä-nään suulis skriinaa ja voi duunaa jotain pitskulla. Haravoida voi

tottakai, mut puutarhaduunii ei just oo, ku tontti on stenui täynnä, snadimpaa ja bulimpaa. Loviisan metskut on niin kivisii, et skeban kans tarvii dallaa, ku niis liikkuu. Kesiksen marja- ja sienireduil pitää olla stäränä. Jos ottaa lipat, voi saalis iisisti häippästä takas sinne, mist se on samlattu – sammalikkoon, stenujen koloon.

Fisustaminen on äijän ja mun yhteinen harrastus ja siin hupeneeki iisisti hela päivä. Botskilla tsörataan aamusta verkoille. Ku sitä hommaa on kymmenet vuodet duunattu, ei paljo tartte bamlaa. Mä oon se, ku vetää verkot ”sukkana” ylös ja isäntä styyraa hissukseen airoilla. Fisuu nousee yleensä kotitarpeiks, joskus enempiiki. On talven tullen safkaa sopivasti pakkases. Botskin nokka kohti himarantsuu ja verkkolodjut telineelle, fisut irti verkosta ja möksän rappusille punnittaviks. Saalis merkataan vihkoon, mist on vänkä vertaa, mitä millonki on saatu. Äijä on pitäny kirjaa alust ast, ja on siel huikeitaki saaliita, jos joskus vaatimattomiiki. Sit mies perkaa ja putsaa fisut ja kimpassa selvitetään verkot eikä kauan kestä, ku on illansuu ja aika lähtee taas laskeen verkot.

Mun bulein nautinto landella on voda. Aamulla, melkeen ennen ku saan öögat öpnattuu, on pakko päästä simmaan. Jos on söde aamu, tsittaaan hetken laiturin penkillä. Bastu lämpii melkeen joka ilta, ja löylystä simmaan tarttee mennä monta kertaa. Ei kai oo kumma et uni maittaa joskus niin hyvin, et harmittaa, ku ei tuu noustuu aikasemmin. Kesiksen aikasii aamui ei kantsis missaa.

Elokuussa kaheksankytkaks ajettiin ekan kerran Loviisaan ja funtsailtiin, et kuka kumma oli kekannu byggaa tsyrkan keskelle kartsaa. Oli käyty pitkin kesistä tsiigailemas mökkejä, mut sopivan hintast ja näköst ei ollu hitattu. Sit plugattiin Hesarist, et Loviisas blisattiin just passeli mökkii. Saatiin ajo-ohjeet ja tsörattiin perille.

Oli snygi illansuu ja snadi saunamökki stajjas rantsun tuntumas. Oli bastu, tupa ja brygga. Tuntu silt, et möksän tsögaaminen oli sluutannu. Tää olis meiän mesta. Jo alkusyksyst pakkailtiin joka viikonloppu duunin jälkeen mökkikamat fiudeen.

Nykyään Stadin mukavuudet houkuttaa ja reissut on vähentyny, mut joka kerta, ku pakkaan kamoja lähtöö varten, minnaan kuin Jonna höösäs ympärillä ja rauhottu vasta, ku pääs bilikan penkille.

Ei pure eikä hauku

Kesikset landella oli tehny mulle eläimet tutuiks. Kesishiman snadis navetas oli ainaki yks joka sorttii. Metskun elukoist kaveeras mulle iltastooreina mamma. Stadis ei just muita elukoit nähny ku kattei, koirii, pitskun rottii ja joskus jeparien hespoja. Ku mä opin lesaan, pluggasin kaikki kansansadut ja Pohjanpää, ku handuihin sain. Jo skidinä mä tsiigailin Stadin eläinpystejä. Erityisesti mua ja mun kavereita kiinnosti Karhupudekan karhu. Puistovaken harmiks meil oli tapana kletraa mesikämminen selkään aina, ku dallattiin ohi. Yksin se ei onnannu, mut jos kaveri skuffas ahterist, homma oli iisimpi.

Jossain vaihees rupesin funtsaileen Stadin eläinpystei, et mitä kaikkii niit Stadis oikeen oli. Jo pentuna oli tsiigailu Kaisikses Äidinrakkautta, Eläinmuseon Hirvee ja Kansallismuseon karhuu. Muutamii olin hiffannu vast myöhemmin ku olin dallailu Stadissa. Mutta mitä viel vois hittaa? Siitä mä päätin ottaa selvää siks, et olin saanu päähäni skrivaa kniigan eläinpatsaist kersoille ja vaik buleimmillekki.

Dallailin ympäri Stadii ja tsiigailin. Pluggasin esitteit ja hakute-
oksii ja eläinstoorei niinku joskus snadina. Mieleen rupes muotou-
tuun kuva kniigast, ku kertois himastadin eläinaiheisist pysteist.
Mukaan tartti mahtuu niin mytologiast tutut ku skutsin asukit,
himojen eläimet, fisut ja fogelit. Ihan kaikkii en saanut fongattuu
messiin. Jäi puuttuun mm. Ruoholahden Lepakko, ku oli aikanaan
Lepakkoluolan katsis ja monet nyyat, joit ilmesty vaik kuin monta
jo sillä aikaa, ku kniigaa skrivasin. Mun mielest uusist pysteist vän-
kimpää on Musabyggaan hauki ja Viikkiin flytannu virolaissyntysen
Villu Jaanison gorilla, ku on duunattu gamloist bilikanrenkaist.
Aika söde on kans snadi fogeli, ku on flygannu Arabianrantsuun
pudekan penkin selkänojalle.

Mytologian mukaan karhu födas Otavan kainalos. Sielt ylijumala
stikkas sen alas ja se landas maan päälle. Karhu on aina kiinnostanu
jengii. Se on salaperänen kaiffari. Sitä ei iisisti hiffaa. Sanotaa,
et jos näkee karhun kerran, se on nähny sut jo ainaki kymmenen
kertaa. Skutsin omppu on sekä leikkisä nallekarhu et kunnioitusta
herättävä peto. Se tsuppaa, simmaa ja kletraa. Se dalaa iisisti
kahel klabbilla niinku ihminen ja goisaa puolet vuodesta. Karhuu
on aina kunnioitettu. Ehkä siks jengi kuvas eläinstoorin otson
yleensä snadisti taukiks. Samalla kuiteski varottiin kutsu-
mast sitä sen oikeel nimellä. Kiertoilmasuit onki lähes kolmesataa.

Mesikämmen muurahaispesällä on Kaltsis budjaavien lemppari.
Kuvanveistäjä Jussi Mäntysen duunaama punagraniittinen pysti
on stajannu samas mestas vuodesta 1931. Mesikämmen stonda
niskat köyrys murkkukeon päällä. Kun kaltsilaiset kesisiltoina
tsittailee pudekan penkeil, niitten kantsii olla stäränä, mitä suustaan
päästää. Mesikämmen kuulee tarkasti, vaik sil onki snadit korvat.

Stadis on Kaltsin Mesikämmenen lisäksi karhupysteit ainaki viis. Niist mielenkiintosin on mun mielest Lauttiksen karhu. Ei oo mitään hajuu, ketä sen on duunannu. Arvellaan, et joku ku on budjannu talos 50-luvul, ois saanu sen lahjaks. Karhu on lauttislaisten lemppari. Ku skoilet keväisin sluutaa, karhulle förataan ruusut ja nuoret parit ottaa ittestään fotoi sen vierellä.

Kotieläinpysteist voi hittaa hespoi ja lehmii, onpa messiin eksyny pukki, kissa, kukko ja koiraki. Gamla tuttu on Kaisiksen Äidinrakkaus ja Marskin Käthystäki on skrivattu vilt. Äkkijyrkän peltiset lehmät on aika vinkeit, snadisti erilaisii ku Miinan duunaamat vasikat Maunulassa. Salus-sairaalan Pekka-koira pystillä on aika vänkä stoori. Lasaretti tilas sen Emil Cedercreutzilt vuonna 1934 ja taiteilija duunas sen oman koiransa näköseks. Jengi rupes kutsuun Pekka-vahtii kuiteski Turreks. Ne luuli, et pysti esittää sitä Turree, ku opas-koirayhdistys järkkäs veteraanille, ku oli krigus menettäny näkönsä.

Aika vinkee tuttavuus on Viisas hiiri, ku budjaa Kansallisarkiston tasanteella. Se on vissiin kans kotieläin, se ku tekee muistiinpanoja kynä handus. Ei metskun hiiret kerkeis skrivaan, ku niil on koko aika kiire skaffaan safkaa tai luffaa haneen. Himois on hiiren iisi hittaa skruudista varsinki öisin, ku jengi goisaa.

Fogeleit ja fisui on siellä täällä, bulimpii ja snadimpii. Viktor Janssonin Poika ja kala- pystin voi hittaa tölikaläläisen kerrostalon sisäpitskult, Pirkko Nukarin Hanhiparvi steppailee snadis pudekas keskel Lintulahden kerrostaloja ja Arabianrantsun Lintuparatiisijungalee Jukka Vikbergin 82 alumiinipronssiin valettuu snadii fogelii.

Pystien lisäksi tuli tutuks monen taiteilijan elämä. Kiinnostava on mm. Juho Feliks Talvian tarina. Talvia oli kuuromykkä kuvanveistäjä,

ku kävi Turun kuuromykkien skoilen ja Tampereen käsityöläiskoulun ja jatko taideopintoja Stadissa. Se hakkas kivihakkaamoissa muitten taiteilijoiden töitä ja teki duunii mm. Emil Wikströmin ateljeessa. Wikströmin Kansallismuseon karhu on ilmeisesti Talvian hakkaama. Talvian omat karhut vartioi Museokartsan ja Ok-sasenkartsan höörnas punatiilisen byggan portaikkoo ja monii Talvian töitä löytyy ulkomailtaki.

Jussi Mäntynen, Mesikämmenen ja Hirvien tekijä oli luontoharrastaja ja metsästäjä. Se ei halunnu stikkaa veks delanneit elukoita, vaan rupes täyttään niitä. Mäntynen oliko ekaks konservaattori ja rupes vast myöhemmin taiteilijaks. Sen töitä voi hittaa kans monist Euroopan ja Jenkkilän pudekoist.

Täst muistomerkkiharrastuksest on seurannu se, et meen mä vaik mihin mestaan, tsiigailen aina pystei. Millasii ne on ja kuka ne on duunannu? Enhän mä noit ulkomaisii taiteilijoi voi tsennaa, mut joskus ylläriks voi sattuu silmään suomalainen nimi niinku kerran Berliinin Tiergartenis Eila Hiltusen *Der Wuchs der Flammen*. Sillon olin tosi pollee. Staijasin pystin viereen rinta rottingil ja otin selfien: "Täs stondaa suomalainen."

Gamlat lafkat

Mä kävin taas kerran Sittarissa. Meen sinne yleensä sillon, ku tarttee skaffaa muutaki ku safkaa. Mul oli kassillinen palautusflindoi ja pitkä lista, mitä meinasin slumppaa: kaikenmaailman sälää, lankaa, paprukamaa, jotain huushollijuttuu ja sit tietty safkaa. Iisi keikka, mä luulin, mut ei se sit niin iisi ollukkaa. Ekaks lankaa ja

puikot, mut mis hitos ne oikeen oli! Kesti kotvasen ennenku hitasin oikeen mestan. Sit seikkailin safkaa skaffaamas. Se halli on hiivatin buli. Vaik kuin huolella kiertää listan kans, hiffaa kassajonos, et jotain on taas unohtunu. Ei ku dallaa koko lafka läpi uudesta! Niin kävi nytki. Kanavaneulan mä olin glömmannu eikä neulat tietenkää ollu samas mestas, ku puikot oli ollu. Manailin, et ois kandenu mennä kässäbuiduun, mut mistä mä semmosen oisin tähän hätään hitannu.

Rupes meneen nostalgian puolelle, ku kaverin kans muisteltiin, mitä buidui meiän höörnil oli muinoin, ku budjattiin viel Hämärillä. Kolmevitosen ja kolmeseiskan kivijalast hittas ainaki Neoviuksen kässälafkan, Eltsun mjölkkiksen, lyhyttavaralafkan ja meiän raban vieres siirtomaatavarabuidun. Sit oli Tolssin kello- ja kulta-seppä, papruhandeli ja kangaskauppa ja Paganuksen sähkölafka, totta kai. Kapakoit oli melkeen yhtä tihees ku nykysin, Alba meiän talos ja Häme kolmevitoses. Niis äijät tsittas ja jorisi, divas pilsuu ja blandas sekaan Hota-pulverii.

Oli pula-aika, kaikki oli kortil, ei ollu just mitään herkkuu. Siirtomaatavaraliikkees eli sekatavarakaupas – sekrus oli jauhoja, ryynei ja syksyl omppuja, kahvin- ja kaakaonkorviket ja kuivattui vihanneksii, ku oli sakariinil makeutettu. ”Namimuruja karamelleja odotellessa” luki pussin päällä. Sit oli vaneerilodjus ällön makeet marmelaadii. Se kelpas hyvin paremman puuttees ja tyhjäst lodjust voi duunaa kaikenmoist, vaik himan valkoselle hiirelle. Lyhyttavaraliikkees oli lyhkästä kamaa: nappii ja nepparii, vetskarii, kanttinauhaa, rullalankaa, sukkanauhoi ja liivinluita. Mut oli kans pitempää, niinku kerrastoo, alushametta, silkkisukkaa, yöpaitaa ja voi olla joku klensaki. Nykysin ei muijat kai kerrastoo

käytä, snaijaaks jengi ees mikä se kerrasto oli. Mulla on viel tallessa alkuperäses lodjussa käyttämätön vaaleenpunanen Nanson trikookerrasto. Byysat ulottuu puoleen sääreen ja paidas on leveet olkaimet. Mä oon spaarannu sitä aarteena siit asti, ku mutsil oli 50-60-lukujen taittees lafka Rööperis. Kai niitten vaaleenpunasten byysien takii meilläpäin lauantaimakkaraa on aina sanottu kalsarimakkaraks.

Kempparist voi slumppaa huulipunat, putskut ja ripsarit. Oli saippuaa, pumpulii, partavettä ja -vaahtoo. Nii, ja kolinaa, ku joisaki himois pääty janosen fajjan suuhun. Oli parafiinii ja parafiini-ankkoi. Parafiinii pureskeltiin, ku purkast ei ollu tietookaa. Ku ekat plastiikkikamat tuli markkinoille, meiän vastapäiseen kemppariin tuli snadei nukkeja. Ne oli kovaa plastiikkii eikä menny lyttyyn niinku kuttaperkkaset.

Elsun mjölkkikses oli tonkat ja mitat, mil mjölkkis ja kreta mitattiin asiakkaan kannuihin. Myöhemmin ne blisattiin ruskeis puteleis. Entäs sit leivarit, varsinki perunaleivarit. Abitalvena mutsi tsöbas mulle kymmenen leivarii: "Et saat kerranki tarpeeks." Skoilten jälkeen jaksoin viis ja loput skruudasin illalla. Vähään aikaan ei tehny mieli. Oli meiän kulmil toinenki mjölkkis, Frejbori Kulma-vuorenkartsal. Frejborgin mejjeri oli kolmevitosen pitskulla. Mun kaverin, Vuokon mutsil oli Frejboril tili ja me käytiin tsöbaamas jotain herkkuu niitten laskuun. Se ilo jäi lyhkäseks, ku Vuokon mutsi hiffas, mitä me oli duunattu.

Vastapäätä Hämärin toisel puolel oli soitinlafka. Me sanottiin sitä kauppiast soitinkaupan sedäks. Meiän friidujen mielest se oli tosi kiva setä. Kivan sedän kans ois voinu käydä hullusti, ellei ois hogattu kaveeraa himassa, et se joteski vapisee, ku se halaa meit.

Himajengit oli jeevelinä, et sinne ette enää mee ja et onks tapahtunu muuta. Me ei snajattu et mitä muuta, mut myöhemmin soitin-putiikki pantiin boseen. Sedän oli skoudet kuulemma vieny vekka.

En mä näitä sillä kaveeraa, et ennen ois ollu kaikki paremmin. Onhan se iisii, ettei tartte ravaa lafkast toiseen. Sen ku skujaa fiu-della Sittariin, Prismaan tai Stokkalle, et voi haalii kerralla kaikki kamat, ku kullonki tarttee. Mut ois se silti aika vänkää, ku joku joskus viel buidus kysyis, et mitä rouvalle saa olla.

Lintsillä

Ennenku Lintsii viel olikaa, Lasten Päivät järkkäs snadin huvipuiston Messukentsulle. Mutsi oli semmonen, et se aina koitti järkkää mulle kaikenmoist vänkää, mihin sen fyrkat vaan riitti. Niinpä me yhtenä päivänä lähettiin sinne Tivoliin. Tartti olla pyhä, ku mutsi oli leedi duunist ja vuos oli jotain nelkytseitemän tai -kaheksan. Mä en muista ihan kaikkee, ku siel kentsul oli, mut ainaki oli kettinkikaruselli. Siin sain oookaa muutaman rundin ja nastaa oli. Kaikist kliffoin oli kuiteski onnenpyörä. Vissiin se sama pyörä oli sit myöhemmin Lintsillä – ihan Lintsin alkuvuosina sitä tuli koklattu.

Kaikki vanhemmat starbut ja skremmat minnaa kuin snadisti krigun jälkeen oli kamaa ja seki vähä oli kortilla. Niinpä mun mieleen on klaaristi jääny ne kolme kamaa, ku me vinnattii sielt onnenpyörästä. Tuli paketti borkkaa, metri sinist flanellii ja pussi makaroonii. Eikä mitään harmait makaroonipuikkoi, vaan ihanan keltasii. Mehän sit skruudattiin ne herkut himas melkeen saman

tien kuivilteen. Ei niit ois raaskinu velliks kuukaa. Flanellist mutsi duunas mulle liivit ja tsufe divattiin pikkuhiljaa, ku tuli tarpeeks tärkeet porukkaa visiittiin.

Ku Lintsi sit yheksäntoistviiskyt öpnas sen portit, sinne tartti päästä. Kavereitten kans kierrettiin niit ihmeitä tsiigaamas ja fyrkkaaki oli spaarattu, et päästiin koklaan jotain laitteita. Sinne oli siirretty kettinkikaruselli, oli hiukka pelottava kummitusjuna ja semmonen labyrintin tapanen, mis oli peilei. Siel tartti skriinaa ihan älyttömästi, ku peileist näky millon tosi plösö, millon ihan riuku friidu, ku oli snujus vähän sinne sun tänne. Surmanajajat tsöras motskaril bulin vedutyynnyrin seinii pitkin. Jengi stondas ylätasanteel ja skagas, et prätkäkuski tippuu tynnyrin pohjalle. Hattarat tarttu poskiin ja jäde oli gutaa.

Seuraavana kesiksenä saiki sit studaa Vuoristoradas, ku pani magan kiertään. Rohkeet tsittas ekas vaunus – mä en jänänny, ku skagasin peremmälläki. En kyl siit mitään kellekkään kaveerannu. Mamis ei kandenu olla. Autoradal oli kans vänkä törmää, varsinki jos sattu oleen joku kundi lähellä. Joku vuos myöhemmin tuli se vanhanaikainen karuselli, ku skulas posetiivimusaa. Siin oli kaikenmoisii elukoit, ja niitten seläs sai tsittaa. Siit mä oon aina huisisti tykänny.

Seuraavat muistot tulee niilt ajoilt, ku ruvettiin käymään Lintsillä joraamas. Oli patellavyö ja nirunarusandaalit. Hame oli everglatsee, alla perunajauhol tärkätty alushame. Pusero oli valkoinen hottipusero tai korkeekauluksinen poolon tapanen. Pystykaulus oli hakaneulal kinnattu niskan takaa kireeks, se ku tuppas venyyn liian löysäks. Ei ollu laatu viel kohallaan. Niist ajoist on jääny mieleen The Delta Rhythm Boys, ku shungas Tula tuulalaa, posket

puulalaa... tai Tuol on mun kultani ain yyhä tuolaa ...Ne tais tykkää härmäläisestä meiningist, ku ne tuli ku muuttofogelit monina kesiksinä uudestaan.

Vuonna viisyheksän Lintsille hamnas Paul Anka, ku pani friidut kirkumaan. Sil oli viel sillon melko buli klyyyvari, ku se korjautti myöhemmin snadimmaks. Sen plattoja lysnattiin, jos sattu oleen skraitta ja opeteltiin shungaan Dianaa, You are my destinyy, ja Lonely boyta...Oli ne makeit suomekski. Liemolan Lasse monii niist shungas.

Vedenneidot oli kans kova juttu. Oli kliffa tsiigaa, ku kundit stikkas boltsii, ja jos ne osu oikeeseen nappulaan, mimmi tippu kirkuen altaaseen. Jos oli fyrkkaa, pyöritettiin onnenpyörää, vedettiin nartsoi ja saatiin palkinnoks kaiken maailman krääsää. Sain mä kyl kerran jonkun pehmosen nallenki, ku oli aika buli. Himassa se tsittas hetekan päällä monta vuotta.

Peacock oli ekana vuonna Circus-telтта, muutaman vuoden pääst se tsennattiin jo Peacock-teatterina ja viiskytluvun lopulla teatteril oli jo oma bygga. Siel oli vanhan ajan sirkustunnelmaa. Kullervo Linnan sirkusorkka skulas ja meges oli kotimaistki ohjelmistoo, niinku taikuri Solmu Mäkelä.

Meni monta vuotta. Lintsi oli melkeen jääny unohduksiin. Sitte omat skidit tuli siihen ikään, et tartti rupee käymään Lintsillä taas. Se oli jokakesänen fyrkan hole, mut riemut oli melkeen samat, ku itellä aikanaan. Karuselliin ja vuoristorataan tartti päästä, skulaa kaikkii pelei ja ronttaa himaan voittokrääsää. Vaik oli tullu vildest uusii vekottimii, maailmanpyörä oli kuiteski yhtä makee ku ennenki. Sielt voi tsiigaa omaa Stadii sen joka kantilt. Longaan sielt näkyki. Lastenlasten kans ei oo just tullu käytyy. Niitten Lintsikeikat

hoitaa niitten omat vanhemmat. Viimesimmän vierailun tein Lintsille sinä syksynä, ku skrivasin juttui eläinpatsaist ja otettiin fotoi Mesikämmenkniiigaa varten. Lintsilt hittasin pari tosi snygii Mikko Hovin eläinpystii. Leikkivis karhuis pikkunallet ridaa emon selässä ja Kalapoika halaa bulii fisuu.

Monenmoist satuu ja jännää voi Lintsilt edelleenki hittaa, semmostaki ku ei bungaa mitään. Yli kuuskytviis vuotta hupii ja seikkailuu – nii et tattis ja grattis vaan Lintsi.

TUTUT TYYPIT JA PORUKAT

Kavereita

”Vaan kuka lohduttaisi nyytiä ja sanois yksinään ei kukaan nauti edes näkinkengästään.”

Mulla on kniiga *Kuka lohduttaisi nyytiä*. Se on gamla ja hiukka ri-saki jo, präntätty 1960. Mä oon plugannu sen jo ainaki sata kertaa, skoiles aina, ku tartti muistuttaa, et ilman kaverii ei kenenkään tartte olla. Omat pennut ja myöhemmin niitten skidit lysnas sitä kerta toisensa jälkeen iltasatuna ja muutenki. Se on viisas stoori. On Tove Jansson osannu panna sanat mestoilleen.

Ku mä olin snadi, meit oli kolme parast kaverii. Budjattiin samas rabas ja braijattiin kimpas aina skoilen jälkeen. Ku himat oli snadit, meil oli usein leikit rabaris kuudennen ja seittemännän kerroksen välis. Meil oli snadit nuket ja niille väsättiin kledjui, ja hommat oli dilkattu niin, et yks oli kutoja, toinen virkkaaja ja kolmas ompelija. Taisin olla ompelija, ku se duuni oli kaikist iisein. Nuket oli värkätty ite kankaast ja topattu pumpulil, mut aika pian tuli vastapäiseen kemppariin plastiikkasii ja saatiin semmoset. Ku faija meni skö-nelle, se toi mulle kaks snadii nukkee, vaaleen ja mustan. Ne oli jotain massaa ja mä annoin niille nimeks mustiainen ja valkuainen.

Usein kävi niin, et leikeis tuli jotain kränää ja yks porukast sam-las kamat kasaan ja singras himaan. Ei kuiteskaan kauan kestäny, ennenku dörtsin kloku ringas ja rabas stondas glaidu friidu ihan ku mitään kränää ei ois ikinä ollu. Kaveruus on jatkunu ja treffa-taan vieläki. Toinen ilmestyy fillarilla välil tohon pitskulle. Diva-taan borkat ja bytskataan kuulumiset. Toinen ja sen äijä on meiän parhait kavereita. Skulataan tsettii monta kertaa vuodessa, vanhan

ajan marjapussii, ja ihmetellään maailman menoo. Pentuaikasen muijakaverin kans on iisi deela bulitki murheet. Ku on yhteinen historia, ei tartte niin kauheesti selittää eikä skagaa, et ne jutut tulee vastaan seuraavas kartsan hөөrnas.

Toinenki pariskunta on jääny skoileajoilt kaveriks. Se gimma on kova saunoon. Opparin yläluokkien aikaan käytiin kimpas Hirsisaunas lauantaisin ennen joraan lähtemist. Monta kertaa se pökräs suihkuun, ku se oli ottanu liikaa löylyy. Landella tsitataan sen kans joskus tuntitolkul bastus. Bastu onki just sopiva mesta syvälliseen funtsimiseen. Ku treffataan, voi jatkaa juttuu siit ku viimeks sluatattiin.

Mutsi sano aina sen muijakavereit ämmäksiks. Mullaki on tärkee neljän friidun porukka vanhoi duunikavereita. Mut me ei olla ämmäksii, me ollaan "tytöt". Vanhin kaveroisuus on Myllikän ekoilt vuosilt, ku treffattiin maikkojen huoneen narikas. Se tuli ekaa päivää duuniin mammalomiksen jälkeen ja muistaa aina kaveeraa, kuin mä jäin sen mieleen. Mul oli nyya turkoosi mokkanen hame ja rotsi. Tempasin rotsin auki niin et napit flygas pitkin lattiaa ja kuu-lemma tokasin "mä luulin, et siin oli nepparit". Messiin tuli pian pari samanhenkist gimmaa ja meiän neljän kaveroisuus on jatkunu jo kymmenet vuodet. Ku jollain meist on nimppari tai synttärei, me treffataan yleensä juhlaikalun himassa. Näihin bileisiin on tullu ihan omat rituaalit. Päivänsankarille skaffataan blumsterit ja joku porukast skrivaa kortin ja valkkaa siihen sopivan värssyn. Rehut tokataan sankarin handuun heti tampoouris, lesataan värssy ääneen ja lyftataan snadi glasari kuoharii. Sit skruudataan gutaa safkaa ja bamlataan mukavii. Joka kerta otetaan fotoi ja niit onki kertyny vuosien saatos monta kansioo. Niitä ku aika ajoin tsiigaa, ei pääse

unohtuun, mitä vuodet on pärställe tehny. Mut mitäs pärstäst, pääasia, et kaveruus säilyy. Tapoihin kuuluu viel, et tarttee skaffaa joku snadi tuliainen, jos menee reissuun. Snygei pitsinesduukei on kertyny melkonen pinkka ja kirjanmerkkii, saippuaa, maustepussii ja muuta tarpeellist snadii kamaa. Vuoskymmenten aikana kerkee itekullekki sattuu kaikenlaista. Sillon on tärkeetä, et on porukka, ku deelaan niin ilot ku surutki ja snaijaa melkeen selittämättä, milt toisest tuntuu. On se nestuuki senki takii niin gimis tuliainen.

Ilman ystävää on paha pärjää, on se sit oma kaveri, naapuri tai toi toinen puolisko, ku on ainaki mun paras kaveri. Sen kans on dallattu välil karikkosiiki kartsoi. Joskus matkan varrel on ollu buleiki skrubui, mut kimpas ne on selvitetty ja solmut öpnattu.

Se Nyyti loppuu muuten näin:

"nyt juhla-valot valaisevat meren mustaa selkää.

Nyt lohdutamme toisiamme, emme koskaan enää pelkää!"

Martat ja mutsi

"Jeesus dallaili eteenpäin sen opetuskiidien kaa ja tuli yhteen kylään.

Siel oli yks elli kenen nimi oli Martta ja se pyys Jeesuksen sen hiimaan. Martalla oli systeri, Maria. Tää kävi istuun Herran klabbien viereen ja kuunteli ku se puhu.

Martalla oli handut täys duunii, ku se hois vieraita ja sen takii se tuli sanoon: "Herra, onks susta oikeen, et mun systeri pistää mut hoitaan kaikki hommat? Sano sille et se tulis jeesaan mua."

Mut Jeesus sano: "Voi sua Martta, turhaan sä oot noin busy ja huolehdit kaikista asioista."

Kuiteski yks juttu on tärkeä. Mariaki on valinnu tosi jees roolin, eikä sitä kande ottaa siltä veks." (Olli Seppälä, Luukkaan evankeliumi slangiksi käännettynä)

Maailman sivu on varmaan funtsattu, onks käytännön duunit jotenki vähemmän tärkeitä ku henkinen puoli, mut täydellä syyllä tarttee kai totee, et ilman safkaa ja kledjuja ei toi iankaikkinen Jessekään ois pystyny tasa-arvost ja populan välisest rakkaudest kaveeraan. Siispä mä päätin yrittää selvittää ees itelleni, et kumpi lopulta olis parempi Martta vai Maria vai molemmatko. Mulla oli siihen pariki syytä. Mut oli pyydetty bamlaan kivoja oman kylän Marttoille. Tartti siis ottaa selvää, mitä noi Martat oikeen oli ja samalla tuli mieleen oma mutsi. Se oli mun mielest varsinainen martta, vaikkei Martta ikinä ollukkaa. Ei silti, oli se Mariaki.

Marttojen kantaemo oli Lucina Hagman, ku ei ollu mikään turha muija. Lucinan faija oli buli bamari Pohjanmaalla, Kälviän nimismies. Siihen himaan synty Lucina vuonna 1853 ja aikamoinen friidu syntyki. Se kävi skoilet ja tutustu muihin samanhenkisiin gimmoihin. Nää muijat tykkäs jo silloin, et naiset tarttee samat oikeudet ku äijätki. Tarkotus oli perustaa järjestö, ku taistelis sortovuosien venäläistämispyrkimyksiä vastaan. Mut eihän semmost voinu siihen aikaan perustaa. Ei menny gimmoilla sormi suuhun. Ne muutti säännöt sopivan näkösiks ja valkkas nimeks Sivistystä kodeille. Nimi bytskattiin sit Marttajärjestöks, ku oli sopiva nimi, se ku viittas uskontoon.

Niihin aikoihin Inkoosta flyttas Amadeus Nysten Lohjalle Solbackaan torppariks nuoren muijansa Erikan ja kuuden skidinsä

kans. Yks pennuista oli Alfred, mun mutsin faija. Alfred meni nuorena jiftikseen ja synty neljä pentuu. Vanhin oli mun mutsi.

Mitä ihmeen yhteistä Lucina Hagmanil ja mun mutsil oikeen on voinu olla? Ei ainakaan hima ja historia. Mutta! Lucina oli järjestyksen avajaispuheessa sanonu, et *semmoiseksi ku kansa kasvatetaan, semmoinen se on*. Kansa piti kasvattaa ahkeraks ja semmoseks et se pärjää. Siinä se yhteys!

Mutsi oli vuonna 1926 10-vuotias, ku sen mutsi delas. Huusholli tuli pitämään Martta- täti, ku ei ollu martta millään muulla tapaa, ku sillä et se opetti raskaal handulla mutsin tekeen duunii – ja kunnolla. Skoileen ei ollu lähtemist enneku huusholli oli steedattu. Slarvi ei saanu olla. Jos soosijauhot palo pohjaan, tartti divaa se palanu keitos. Oppi oleen stäranä seuraaval kerralla.

Mutsi singras kolkytluvun alussa himasta haneen ja tuli stadiin ”herrasväkeen” piikomaan. Se perhe hyyras opiskelijoille huoneita. Mutsi kerto, et se tsittas punkan vieres permannolla ja kopsas lakanast nopeesti pitsinmallii, ku se oli steedaamas huoneita. Kolkytluvun puolvälis se meni Naistenklinikalle tsögepiiaks ja treffas mun faijan, ku oli siel eldarina. Ja kolkytluvun lopulla, just niihin aikoihin ku Martat opasti pientulosii perustaan stadiinki puutarhapalstoja, et jengi sais iisimmin safkanlisää, synty mutsin ja faijan ainoo pentu, ku sai nimeks Raija. Krigu teki tulooan. Se opetti porukat neuvokkaiks.

Pula-aikana Martat keskitty huushollin pitoon. Hiffattiin monta temppeu kuin voitiin tulla toimeen, ku ei ollu just mitään. Pennut samlas teen ja kahvin korviketta metskuist ja pelloilta. Jengi oppi käyttään aikaa, fyrkkaa ja energiaa ja hittas oikeet työkalut. Ei jääty neuvottomiks. Opittiin duunaan gamlast nyyaa.

Mun lapsuuteen kuulu mutsin ja musterin vanhoist kledjuist duunatut klensat ja rotsit, botlareitten päällä kuukatut suolaströmarit ja läskisoosi. Mutsi oli näppärä. Klitsus oli suolasienii ja vesilasis egui. Näläs ei tarttenu olla. Hima oli snadi, mut aina löyty punkan paikka sitä tartteville. Koko aika mutsi duunas jotaki. Ei se taloo bygannu, mut toimeen tultiin. Se oli jääny 40-luvun lopulla leskeks ja paino monta duunii yhtäkaa et sai koulutettuu ainoon kakaransa. Iltasin, ku mä menin goisiin, se tsittas tsögen lampun alla ja ompeli lampunvarjostimii alakerran sähkölafkaan. Joinaki öinä se endras skremmojen kledjuja. Ei se niist just mitään fyrkkaa saanu, ku muijat oli sitä mieltä, et ei se paljoo voi bungaa, ku ei siin paljon duunii oo.”Otat vaan vähän sisään tosta ja päästät ulos tost toisest saumasta”. Pentu kävi skoilen loppuun, flyttas himast omilleen ja mutsille tuli hiukka iisimmät ajat.

1960-luvulla Marttajärjestö täytti 60 vuotta. Joka huusholliin skaffattiin nyi masinoit ja tarttettiin marttoi neuvomaan, kuin ne skulas. Ku ruvettiin funtsaan, et omast ympäristöst tartti pitää huolta, synty mainoskampanja *Suosi suomalaista*. Hela Härmä steedas talkoilla teitten penkat, pitskut, puistot ja gravarit. Penninvenyttäjän käsikirjat jeesas monta velkaantunutta tai muuten vähäl fyrkal toimeentulevaa pätkän matkan eteenpäin.

Mutsi oli penninvenytyksen mestari. Pian se pysty tsöbaan ikioman kämpän. Siel oli vänkä iltasin duunin jälkeen oikasta hetkeks koipensa ennenku rupes vaik stikkaan sukii ja kintaita mun snadeille.1970-luvulla mutsin pumppu rupes reistaan ja sen tartti jäädä eläkkeelle. Kultaset handut ei kuiteskaan stannannu. Koko meiän porukan se piti villakledjuis ja pitsiverhois ja aina se oli jeesaamas, ku joku jelppii tartti. Mutsi oli just täyttäny kasiviis,

ku sen pumppu sano sopimuksen irti. Flyttas yläkerran kässäkertsiin meiän marttamaria.

Marttojen satavuotisjuhlan aikaan ilmesty historiikki, ku oli saanu nimeks *Marttaa* ja vähän *Mariaakin*. Jos mulla ois valta, mä bytskaisin Marttojen nimen viel kerran. Eiks Marttamaria tai Mariamartta kuulostas ihan kliffalta vähän niinku Nummisuutarin Esko sano: Esko on Kreetta ja Kreetta on Esko; ja kutsuttakoot meitä sitten joko Eskokreetaksi tai Kreettaeskoksi.

Pyykkärit

Mutsi lähti pesutupaan illalla. Se lato valkoset pyykkikoriin, semmoseen pärekoriin. "Meen paneen nää valkoset likoon, oon varannu pesutuvan huomiseks", se sano ja lähti. Jotain saippuaa ja lipeekivee se otti messiin ja sit hissiin. Meiän talon pesutupa oli B-rabas, puoles välis klitsuun menevii rappusii. Pesutuvan fönarit oli katsin rajas, ja jos tsiigas kartsalt pesutupaan, ne oli just siin jalkakäytävän reunas.

Mä en menny messiin, mut aamulla menin, ku olin heränny. Menin hissillä alas ja sit pitskun poikki B-rabaan. Puol kerrosta viel rappuset alas ja olin pesutuvan dörtsin takana. Ei ku ineen. Aikamoinen pulina kuulu, mut mitään ei näkyny. Kauhee höyry! Aika pian mun öögat tottu siihen höyryyn ja hiffasin, et mutsi stondas padan eessä ja bamlas jotain yhen Liimataisen muijan kans. Liimataiset budjas C-rabas ja mä braijasin usein pitskulla niitten friidun, Sylvin, kans. Sylvin mutsi oli tullu tvettaan pikkupyykkii ja samalla vissiin juoruun meiän mutsin kans. Mutsi ei ollu kyl mikään hyvä

juoruun, ku sitä ei muitten asiat pahemmin kiinnostanu.

Meiän valkoset kiehu padas. Siit tuli se höyry. Padan alla vedut eldas ilosesti, ja mutsi tyrkkäs lisää klapii pesään. Aamulla mutsi oli pannu kirjavat kalsaan vodaan likoon. Meiän talon kraanoist ei tullu ku kalsaa. Ei ihme, et pyykkärin handut joskus frysas. Mut nyt se sai puiseen pesualtaaseen lisäksi kuumaa voda padast, mis valkoset kiehu. Oli aika rupee hinkkaan kirjavii puhtaaks. Pyykki-laudast oli siin hommas jeesii, vaik oli rystyset kovilla.

Ku valkoset oli kiehunu tarpeeks, ne tartti saada semmosen pitkän tseban avul padast vekka ilman, et kärtsäs itteensä. Ku eessä oli kuminen förkkeli, ei ainakaan maga kastunu.

Handut oli kalsat, ku pyykkii virutti mones kylmäs vodas, ja sit kledjut tartti viel kiertää niin kuiviks, ku vaan kynttäs. Lakanoitten kiertämises mä pystyin jeesaan ihan just sil samal stailil, ku se Duunarimutsipystin friidu Sturarin ja Brahiksen höörnas.

Jos oli kesis, pyykit draisattiin kuivuun pyykkipalkkarille, ku oli meiän raban viidennen kerroksen kohalla. Se palkkari oli niinku buli pitsku, mut oikeesti se oli pihabygган tasanen katsi. Siel oli vänkä tsuppaa nadee tai hyppää parpii. Mut sillon ei saanu, ku oli pyykkii kuivumas. Muijat oli jeevelinä, jos lakanat tuli skeidasiks. Talvella pyykinartsat oli vintillä, mis kledjut ekaks jääty, mut lopulta kuivuki. Ku pyykit kuivu ulkoilmas, ne döfas aina putsilt ja raikkaalt.

Mankeli oli naapuritalos. Se piti varaa aina etukäteen. Mut ennen manklaust lakanat tartti vetää. Ku mä olin snadi, sain tsittaa aina lattialla lakanan alla, ku joku veti mutsin kans. Kävi snadi blosis ja letti nous melkeen pystyyn.

Ku mä dallaan Brahiksen kulmil, mä usein tsiigaan Duunari-mutsipystii. Mä muistan Hämärin himan pesutuvan. Ja snadin

hetken tuntuu ihan silt, ku se kiehuvan pyykin, höyryn ja suovan döfis tulis selkeenä mun klyyvariin.

Svea

Meil oli gamla frendi, Svea. Se kerkes täyttää kevättalvella ysi-viis, ku se sit keväällä delas vek. Saatettiin se sistalle reissulle just ku kesis alko. Ne oli mutsin kans serkuksii, ja Svea joteski kuulu meiän familiin etenki sen jälkeen, ku mutsii ei enää ollu. Ne oli ollu parhait kavereit jo pentuina Lohjalla. Solbackan torpan maisemis oli ollu niitten himat. Svean mutsi oli mutsin faijan systeri ja mutsin kummi. Mutsi aina kaveeras, kuin se oli menny sen kummitätin luo hatkaan, ku olo omas himas kävi faijan uuden muijan takii liian tualaks. Samanen kummitäti hommas mutsin stadiin piikomaan, ku ripari oli tullu käytyy.

Serkusten elämät kulki omii polkujaan, tuli jiftikset, pennut ja duunit, mut sen verran ne aina treffaili, ettei päässy yhteys katkeen. Ku duunit aikanaan sluutas, ne hiffas, et yhes vois hommaa kaikenlaist. Ei ollu pentui vaivoina ja äijätki oli jo yläkerran maisemis. Kumpiki oli ollu koko ikänsä tosi tiukilla, mut nyt tuntu eläkkeest jäävän jotain fikkan pohjalle. Mummut rupes reissaan. Kaupunkilähetyksen matkailukertsin messis tuli kierrettyy monet Euroopan mestat ja kaukomail käytiin Egyptis ja Samarkandis asti. Ne oli veikeet kaverukset. Usein tartti griinaa, ku ne tuli niitten reissuil. Kummallaki oli pakaasit täynnä kaikkee kamaa, etupääs tuliaisii himaan jääneille porukoille. Mullaki on kristallivaasi Tsekeist, snadi matto Samarkandist, pellavapusakka Aran-saarilt,

papyruskuvii Egyptist ja monta muuta enemmän tai vähemmän tarpeellist kamaa.

Meille skaffattii mökki ja muorit rupes viihtyyn siellä. Ku skoilet syksyllä alko, nää jäi fiiraan lomista kahteen pekkaan. Ne plokkas marjat ja samlas sienet metskust monen kilsan päästä, dallas takas mökille ja ronttas messis viel vedui. Eihän sitä nyt voinu bastuu valmiiks pilkotuil klapeil eldaa. Ite tartti kerää ja sopiviks pätkii.

Svea viihty luonnossa. Se hittas metskust kaikenlaist, mist voi duunaa vaik mitä. Se maalas käpyi ja kehitti kaikenlaisist oksanpätkist ja kivist yhtä sun toista. Meiän joulukuuses roikkuu vieläki sen värkkäämii koristeit ja kuusen alla stonaa snadei tonttui, ku veskirulla on saanu päälleen punaset kledjut ja hampust parrat. Mut mikäs sen oli kaikkee väsätes, ku se oli oikeestiki taiteilija. Tosissaan se rupes maalaan vast, ku se oli jääny eläkkkeelle. Aika-semmin ei ollu aikaa eikä oikeen fyrkkaakaa, se kerran kaveeras. Kaikist fiinimpii on mun mielest ne taulut, mis on sinivuokkoi, kissankelloi, omenankukkii ja muita kedon blumstereit. Se samlas kukat, föras ne himaan ja siirsi kuviks kankaalle. Niit kuvii on meiänki seinil snadimpii ja bulimpii ja onpa jokunen maisemaki. Sit mul on sen duunaamii kassei, pussukoit ja penaalin tapasii. Ne on tarkotettu puikoille ja muille kamoille, ku tavarat kuulemma kandee pitää oordningis.

Ku mutsi oli delannu, me ruvettiin käymään helssaamas Sveaa sen himassa. Se oli pirtee ja hyvä kondikses, dallaili ulkona, samlas vattui lähiskutsist ja oli kesiksel meiän kans landellaki. Sen tokavikana kesiksenä oltiin viel kimpassa mustikkametskus. Aina ku me tehtiin lähtöö sen luota vekka, se rupes kääriin jotain meille messiin. "Mitä mä nyt teille antaisin?" Ei sitä kamaa sillä itelläkään

niin paljoo ollu, mut aina se jotain hittas vekka annettavaks: tau-lunkehyksii meijän äijälle, mulle kangasbiittei ja lankoja. ”Sulla kun on iso perhe, ni kai näist joku jotain voi tehdä.” Ei niit oikeen ois kehannu ottaa, mutta ottamattakaan ei voinu olla.

Noin vuos sitte alko ihan yllättäen sairaalareissut. Svea luuli, et se menee taas parin viikon lomikselle palvelutaloon, mut siel lekuri hittaski sen magast jotain, ku tartti leikkaa veks. Lomiksest tuli pitkä, ku tuli viel yks harmi lisää. Ulkoo tulles hoitsult pääs handust rautadörtsi, ku kolahti niin pahasti lonkkaan, et se murtu. Ei ku taas tsirraan. Sen jälkeen ei himaan menemisest enää kaveerattu mitään. Mut hyvää tuulta ei veks leikattu. Ku mentiin sitä tsiigaan, vastas oli sama entinen Svea. Öögat tuikki niinku ennen ja juttu luisti. Monta kertaa äijän kans kaveerattiin, et kuin jotkut ihmiset voi olla tyytyväisii, vaik elämä on kasvattanu joskus kovallaki handul. Toiset taas on jatkuvasti naama nurinpäin, vaikkei ois just mitään syytä.

Sveal ei ollu mikään iisi elämä, mut se kelpaa sankaritarinan maliks kelle vaan. Mä jututin sitä kerran, ja se kaveeras kuin sen mutsi oli pakottanu sen seittemäntoistkesäsenä jiftikseen. Jäi himaan yks suu vähemmän ruokittavaks. Liitto oli ku painajainen ja se saiki otettuu siit hatkat kolmen snadin kans. Fyrkast oli aina pulaa. Se oli välil Svärjes duunissa, sitte taas tääl kotosuomes. Mut ku oli osaavat handut eikä skagannu duunii, selvis pahimmistki mestoist. Monel tapaa elämä kerkes kolhii, enneku tuli iisimpää. Kypsäs keski-ikä löyty taksari-Franssi ja sen kans monta rauhallist vuotta.

Jos joskus on semmonen fiilis, et snaditki pulmat on vuoren korusii, kantsii muistaa, mitä tält viisaalt vanhukselt opittiin. Elämä kantaa, vaik se välil antaa litsareitki tiukempii tällei. Ku ite hoitaa

hommat niin hyvin ku osaa, suulis paistaa vaik joskus pilven takaa. Ku lähettiin Svean luota vekka, se aina viimesimmäks toivotti: "Hyvää tuuria!" Ja sitähän ei ikinä voi olla liikaa.

Ku muijat skujas sporaa

Pengoin taas kerran mutsilt jääneit juttuja ja hittasin nipun Helsingin Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön papruja. Työtodistusten ja parin foton lisäksi nipus oli yks sivu, ku oli revitty Liikenne- peli- nimisestä aviisist. Se ei käyny selväks, minkä ikänen se sivu oli, mut se kävi, miks mutsi oli sivun spaarannu. Jutun otsikko oli *Sota-ajan raitioliikenne naisten käsissä*. Tän jutun lainaukset on kyseisest artikkelista.

Mutsi pestautu sporan rahastajaks Helsingin Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiöön toukokuussa 1939. Sillon keväällä ei kai viel osattu skagaa, et krigu sloboo vastaan ois tulossa. Ei kulunu kuiteskaan puoltakaa vuotta siihen, ku buli flaidis oli totta. Äijät lähti rindikselle, niin myös sporakuskit.

Yhtiön johto oli tosipaikan eessä. "Mitä tehdä, kun parisataa rahastajaa jäi ilman kuskia? (raitiojunaan tarvittiin yksi kuljettaja +kaksi rahastajaa). Neuvottelujen tulos oli, että tytöt pannaan ajamaan!" Nää gimmat teki uraauurtavaa duunii. Olosuhteet oli, mitä oli. Senaikasii sporii voi tsiigaa skurumuseos. Huolto ei skullannu, ku sieltäki kundit oli sendattu juoksugravareihin. Stadi oli täyspimee, eikä yöllä saanu näky mitää lyysistä. Ilmahälytysten takii duuni oli kyl vaihtelevaa, ku kesken ajoo tartti välil mennä haneen pommariin. Sielt ku tuli takas, oli kliffa tsiigaa, mis

kondikses vaunu oli. ”Jotain teräsnasnaisen verta näissä tytöissä oli. Kun esim. avosillalla ajaa -20 asteen pakkasessa lumipyryssä tukka huurteessa, ainoana lämmönlähteenä käsijarrun kampi, niin suoritus on hatunnoston ja kumarruksen arvoinen.”

Mutsi oli ollu skurun rahastajana pari vuotta, ku se hakeutu kuskin koulutukseen. Elokuun 20. päivänä 1941 mutsi täytti 25 vuotta. Samana päivänä se sai spettarin, mis lukee ”... on hyväksytty raitiovaununkuljettajaksi ja on hän oikeutettu kantamaan yhtiön naiskuljettanjasolkea sekä virka- että siviilipuvussa.” Och samma på svenska, tottakai.

Muistan juttuja, ku se kaveeras mulle siit hommasta. Friidut koulutettiin Töölön hallissa. Ajomestari näytti pääsulakkeitten mestat ja vanhemman kuskin kans skujattiin yks linja päivässä. Parin viikon jälkeen oltiin jo inssiajossa. Teoriaa ei kukaan kenny opettaa. Mutsi kerto, et se skujas kutosen linjaa Hermannist Mariaan. Vaunut oli huonos kondikses, talvel tartti skrabaa snöget kiskoilt vekka ja vaihteet vendattiin omin handuin. Se oli kerran unohtanu tsiigaa vaihteit meiän himan nurkilla, Hämärin ja Pääskylänkartsan höörnas. KB:n spora oli menny just eeltä. Kutonen oli lähteny menneen alas Pääskylänkartsa. Onneks pysty pakittaan ja sit kääntään vaihteet oikeeseen asentoon. Toka bulimpi juttu oli sattunu iltapimeellä, ku iso kuormuri oli tullu väärää puolta sen sporaan vastaan. Ei se voinu muuta ku ite hyppää vaunust vekka. Aikamoinen rysäys se oliki ollu ja sporast oli etusilta menny mäsäks. Sen verran oli jälellä, et se pääs skujaan vuoron loppuun. Kuormuri otti hatkat, mut saatiin myöhemmin Vasiksel kiinni. Kundit oli slumppaamas trokarilt brenkkuu.

Vuoden verran mutsi sporaan skujas. Vuorotyö oli rankkaa ja pani

muutenki skagaan snadin pennun mutsii. Se eros yhtiöst ja rupes muihin hommiin. Krigu loppu kans aikanaan. Äijät palas himaan ja tarttu sporan ohjaimiin. Muijat sai väistyy, mut ei ikuisiks ajoiks. Nykysin taas luotetaan, et gimmaki osaa kuskaa jengii niin sporas ku busaski.

Viime aikoina skurut on tullu muotiin. Ku omal bilikal skujaamist tsiigataan vindiin, rupee sporalla matkustaminen oleen kovinki trendikäst. Kaikki haluu olla sporajengii, niin pressat ku stadindirikat. Eikä tää oo pelkkä härmäläinen juttu. Paavi Franciscus skujas sporalla Puolassa, Stokikses on sporii ja aika pian Manssessaki.

Spora kuuluu stadiin. Sen fönareist voi tsiigaa stadilaist maisemaa ja jengii, ku dallailee kartsoilla, mut on spora itekki osa tota maisemaa. Skuru kuuluu kantastadiin, busal ja metrolla voi skujaa lähiöihin. Sporas voi tsiigaa muuta jengii. Siel hiffaa heti, ollaanks menossa Tölikän tortsalle vai Hagikseen. Spora on se mesta, mis kaikki on tasa-arvosii. Jokaisel stadilaisel on oikeus skujaa ratikalla ja reissu bungaa saman kaikille.

Kellohameita ja spittareita

Viiskytluvun alussa mä en ollu enää kakara – ainakaan mun omast mielestä. Must oli tullu teini, vaikkei meit siihen aikaan teineiks sanottu. Olympiakesis oli käänne mones jutussa. Enää ei braijattu pitskulla ja kaltseilla, enää ei skagattu soitinlafkan äijää eikä muitakaa "namusetii". Ei kans enää funtsailtu, mitä Tellervo duunas äijien kans Kyliksen rantsus tai miks naapuribyggan Pena leveili sen fyrkilla. Me tiedettiin. Me bonjattiin, et sedät oli klesoi

ja förattiin hoitoon tai fengikseen, ja et Tellu pokas äijii Martsun kaltsin juures, ku se tartti fyrkkaa brenkkuun. Ei meiän tarttenu smyygaila enää pusikos kyttäämäs, mitä se äijien kans duunas. Seki me hogattiin, et Pena oli viinatrokari ja tienas vildest, mut sen tartti olla koko aika stäranä, ettei se jäis fakkiin. Kerran se jäiki ja me nähtiin, ku slurkit pani sen maijaan. Se oli monta viikkoo mestoilt vekka. Me ei oltu enää snadei. Me oltiin kesikset duunissa ja meil oli omaa fyrkkaa. Mut mitä me duunattiin.?

Hämärin ja Kulmavuorenkartsan höörnäs oli Neoviuksen käsälafka. Sen kulmaan rupes melkeen joka ilta samlaantuun lössii. Bulimmat kundit ja friidut tuli duunista ja osa oli tullu skoilest ja kerenny vissiin jo duunaan läkät. Siin porukassa meki stondattiin ekaks takarivis hissukseen, mut jossain vaihees joku rupes lysnaaleen jo meiänki mielipiteit. Niist ajoist on vieläki mieles monet jutut ja slang, tottakai. Vaikkei me friidut sitä saatu himas bamlaa, se jäi elämään omaa elämää kartsojen, jengien ja nuoruuden omana kielenä.

Mun kaverin, Vuokon, tuttavat budjas Pengerkartsalla. Niil oli meit hiukka vanhempi kundi, Poju, ja sil oli skraitta ja plattoja. Sinne päästiin Vuokon kans joskus messiin lysnaaan semmost musaa, mist ei ollu ikinä ennen kuultu. Kylhän meilläki sjungattii himassa, mut ne oli sen ajan iskelmii ja kriguajan viisui. Pojun musa oli toista maata. Se oli jenkkiläist kantrii ja rokkii. Mulla ei ikinä ollu skraittaa, mut monien kavereittein himois oli, ja myöhemmin lysnattiin jatsii ja beeboppii. Joku kaveri skulas skittaa ja sjungattiin bulien starojen messis. Kliffaa oli koittaa saada melodiast kiinni, ku joku Gillespie tai Miles Davis boppas. Sarah Vaughan ja Louis Armstrong oli ylivertasii, ja niitten biisit oli pakko oppii ulkoo. Monta biisii osaan vieläki, vaikken oikeen tiä, meneeks ne oikeen.

Ne opittiin matkimal, ku enkkuu ei viel osattu. Mustakantinen vihko oli joka friidul pakko olla. Siihen skrivattiin biisien sanoja ja sivuille liimattiin fotoi, ku oli klipattu yleensä svedulehdist, Allas veckotidningist tai Allersist. Sit skrivattiin kuolemattomii ajatelmii fotojen alle, semmosii ku Ensimmäinen suudelma polttaa, toinen sytyttää, vaikkei sekstaamisest ollu viel oikeen mitään hajuu.

Levaris tartti tsittaa aina, ku liparin verran oli fyrkkaa koossa. Le-vareit olik melkeen joka nurkal. Kaikkein jännimpii oli länkkärit, mis hyvät jenkkiskoobarit jaagas pahoi inkkareit. Ihme oli jos niist pätkist ei tarttunu rasistisii asenteit. Pengiksel oli nonari, Arina. Siel pyöri timman ohjelma ja se alko aina alust uudestaan. Hyväl tsägäl siel voi joskus tsiigaa setin kolmeenki kertaan ennenku vaksi tuli jaagaan veks. Jos sattu styylaan eikä ollu muuta gutaa mestaa, voi fiiraa aikaa nonarin takapenkil. Ei siel just piirrettyi tsiigattu.

Jos oli lewareit ympäri stadii, niin eipä ollu pulaa joromestoistkaa. Oli Taloo, Natsaa, Kievarii ja Polii, kesiksel Lintsi ja Vanha ja Alppiksen lava. Kundit veti päälle nahkarotsin ja klabbeihin spittarit, duunas Brylkreemil letin kondikseen ja usein takalettiin semmosen ankanpyrstön. Friiduil oli ballerinat ja levee hame ja kovaks tärkätty alushame. Kellohame oli kova sana. Täyskellos oli vaan se paha puoli, et ku se oli ympyräks klipattu, se rupes toisist reunois venyyn. Ei ollu sen ajan kankaat viel kovin hääppösii. Mut nää ei tahtii haitannu. Polilla lysnattiin Erik Lindstömin orkkaa ja Helena Siltalan ranskalaisii korkoja, Natsalla tartti roikkuu lavan reunalla ja tsiigaa Lasse Mårtensonii, ku se skulas pianoo. Kundit stondas joromestois lattian toises reunas, friidut vähän ku tyrkyllä toises. Ku musa rupes skulaan, kundit lähti liikkeelle vinkkaan itelleen sopivaa kaverii. Siin tartti friidun asettuu fiksusti tarjolle, mut ei

sitä sillon sillai funtsattu. Mä yleensä menin takariviin, siel ku oli väljää tilaa ja sinne tuli usein bestat hakijat. Tän tapast joromestakulttuurii ei enää oo, paitsi kai kesiksinä lavoilla. Åke Blomkvistin skoile opetti vuosikymmenet Stadin nuorisoo joraamaan. Blunkka bamlas sivistyneesti, kutsu oppilaita herroiks ja daameiks, mut oli tarkka, et kaikki skulas oikeen. Opittiin askelet, mut kans oikeet tavat. Tutuks tuli niin häävalssi, ku jiven monet kuviot.

Viiskytluvun puolväli tuli ohitettuu, skoile pääty ja alko muut hommat. Lössit hajos, friidut ja kundit lähti omille teilleen. Vaan muutamat jäi elinikäsiks frendeiks. Mut muistoissa kaikki on messissä. Muistoissa Satchmo sjungaa vieläki *What a wonderfull world*.

Se lähti

Mun slangiharrastus alko vuonna yheksäntoist ysiviis, ku tuttu kundi skulas mulle ja kaveeras, et slangiskaboihin tarttettais messiin yks muija. Niit skaboi oli ollu jo yks ja niil samlattiin fyrkkaa duunarimutsipystin skaffaamiseen. Mä funtsasin tovin ja päätin taas, ettei se skulaa, joka skagaa. Siis menoks! Tulin hopeelle enkä turhalle tyypille hävinnykkää. Mattssonin Eki vinnas. Aiheena oli Mutsi ja mä skoleaikana, ja Eki kerto kuin se oli ekana skolepäivänä dallannu sen mutsin kans Eltsun kansikseen: "Mä painelin edellä ja mutsi perässä, ettei kukaan vaan ois luullu mua mamikseks."

Siit illasta alko mun monen vuoden kaveruus Ekin kans. Mä menin messiin slangin hommiin. Tehtiin videoo gamloist braijauksist, ja mun oppilaat sai olla niit leikkei brassaamas. Video kuvattiin duunarimuseon pitskulla. Eki ja muut gamlat kirstarilaiset starbut

kuskas meit Myllykämästä Kirstarille ja taas takasin.

Yhteiset duunit Ekin kans jatku. Käytiin skoileis bamlaamas pennuille slangii, messis oli usein pari muutaki gamlaa kundii. Friidui ei ollu muita ku mä.

Mä rupesin samlaan gamloi braijauksii. Haastattelin jengii ja pluggasin kaikkee, ku liitty asiaan. Rupes oleen kasassa kniigan verran matskuu. Mut tarttentiinhan juttuihin fotojaki. Eki jeesas. Se hiffas heti, mist oli kyse ja sen piirtämät kuvat natsas niinku "nappi öögaan".

Eki oli radion ekoi slangipakinoitsijoit, ja mä tulin jengiin messiin brassauskniigan ilmestymisen jälkeen. Syy oli sama, ku aikaan slangiskabois, tarttettiin messiin muija. Mä ekaks snadisti hannasin, mut Eki kannusti koklaan, ja siit tuliki yli kymmenen vuoden mittanen reissu.

Välillä ei Ekin kans paljoo kuultu toisistamme, mut sitte ruvettiin taas pitään yhteyttä. Joillain reduilla treffattiin, joskus soiteltiin ja käytiin visiitissäki toistemme luona. Sattu viel niinki vänkästi, et mun äijällä on sama nimi, ku Ekillä, ja Eki muisti aina sendaa "kaimalle terveisiä". Pikkuhiljaa kaimaksetki tutustu toisiinsa.

Eki piirs mun viimesimpään pakinakniigaan kuvat. Se sano silon, et ne oli viimeset fotot, ku se duunas. Originaalit se halus antaa mulle, ja ne on kunniapaikalla raameis meiän himassa. Eki rupes oleen jo aika klesa. Pitkään se oli skragannu vaikeet tautii vastaan eikä ollu periks antanu.

Miks mä nyt näitä minnailen. Siks, et Eki on vekka. Se flyttas iltanotskille, se ei enää jaksanu. Mä oon funtsaillu, et kaikki gamlat slangiherrat on singrannu vähitellen veks. Moni meni eeltä ja nyt Eki niitten perässä. Oon monta kertaa kaveerannu, et vanhanajan

herras mies on katoava luonnonvara. Niis gentlemanneis on semmost karismaa, ettei niitten tartte yrittää olla mitään muuta ku mitä ne on. Niis on lämpöö ja ystävyttä. Niitten kans on iisi olla. Eki oli just semmonen. Se oli krigun kokenu äijä, se oli aito Stadin kundi. Ei sitä turhaan Stadin kundiks valittu kimpassa pressa Tarjan kans. Oikees seurassa kumpiki.

Mä oon jutellu monen semmosen kans, ku tsennas Ekin eri yhteyksist. Jotkut mainosmaailmast duunista, jotkut Kirstarin jengist, jotkut slangiympyröist. Kaikki on samaa mieltä, et parempaa kaverrii, uskollisempaa ystävää, snygimpää herrasmiest ei voi hittaa. Yks hyvä esimerkki on, ku se lahjotti kaiken tuoton duunarimutsipystin hyväks sen ekast slangipakinakniigasta. Ei mikään pihi tyyppi.

Ku Eki oli snadi- kniigan jälkeen kirjoi tuli lisää, synty palkittui viisuja, tuli Stadin slangin logoo, pressan ex libristä ja monta kliffaa kuvaa. Snygeis akvarelleis ja vänkis tussipiirroksis oli aina joku juju. Kniigas Griinataa kimpassa on tussipiirroksii ja slangisutkauksii: "Älä ota pulttii – ei Emakaa ottanu, vaik on yheksän kloddin faija ja kaikil on eri mutsi."

Nyt on ikävä. Joskus, ku kännykkä soi, toivon, et kuuluis tuttu ääni: "Eki täällä hei." Mut ei kuulu enää. Mä uskon, et Ekillä on tuol toisel puolel ainaki yhtä monta kliffaa kaiffarii ku sil täälläki oli. Näit funtsates, voi pluggaa Ekin juttui ja muistella sen viisait funtsauksii.

"Slangi on stydii ku dynu.

Se voi viiltää ku skeggekeglu tai pistää ku fekta, mut se voi kans lämmittää ku suulis kesiksel tai tuntuu pehmeeltä ku friidun daisari.

Ilman slangii mä oisin ihan orpo ja melkonen urpo."